

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון
ירושלים, חשון התשע"ג, נובמבר 2012

מקבלי קצבת נכות בשנת 2011 מאפיינים דמוגרפיים, רפואיים ותעסוקתיים

אופיר פינטו

סקרים תקופתיים 242

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

מקבלי קצבת נכות בשנת 2011 מאפיינים דמוגרפיים, רפואיים ותעסוקתיים

אופיר פינטו

פתח דבר

מנהל המחקר והתכנון מציג בזאת חוברת נוספת בסדרת הפרסומים על מקבלי קצבת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי.

בסוף שנת 2011 הגיע מספר מקבלי קצבת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי ל-214,749 אנשים. הפרסום הנוכחי נועד להציג את מאפייניהם של מקבלי הקצבה בשנת 2011, ומאפשר לשרטט פרופיל שכיח של הנכה המקבל קצבה חודשית, תוך השוואה לממצאי התחלואה בישראל, כפי שמשקפים מפרסומי משרד הבריאות.

את הפרסום הכין מר אופיר פינטו, סגן מנהל תחום מחקרי נכות ושיקום במינהל המחקר.

תודתי נתונה לגבי רבקה פריאור, מנהלת אגף מחקרי נכויות במנהל המחקר והתכנון, על הסיוע למשימה. לגבי לודמילה אליאסיאן, מנהלת תחום גמלאות נכות כללית, אשר תרמה מהידע המקצועי. כמו כן, תודה לגבי מיה עורב-טל על העריכה הלשונית, ששיפרה את סגנון הכתיבה של הפרסום ולגבי נירה עמיר, שנשאה בנטל ההדפסה.

ד"ר דניאל גוטליב

סמנכ"ל מחקר ותכנון

תמצית

מחקר שיזם לאחרונה המוסד לביטוח לאומי בשיתוף עם מכון ברוקדייל, העלה כי בישראל חיים כמיליון איש המגדירים עצמם כבעלי מוגבלות ברמה כלשהי המפריעה לתפקודם; כרבע מהם מקבלים קצבת נכות מהמוסד לביטוח לאומי.

מספר הזכאים לקצבת נכות הוא תוצאה של מצב התחלואה בישראל. מפעם לפעם המרכז הלאומי לבקרת מחלות מפרסם דוח על מצב בריאות האוכלוסייה בישראל. בדוח האחרון, שפורסם באוגוסט 2011, מוצג מידע על המגמות המרכזיות בתחלואה ובתמותה בישראל, תוך זיהוי קבוצות הסיכון.

הפרסום הנוכחי נועד להציג מאפיינים שונים, כמו מאפיינים דמוגרפיים, רפואיים ותעסוקתיים, של מקבלי קצבת נכות בשנת 2011. ניתוח המצב הרפואי והתעסוקתי נעשה בנפרד, כדי לשרטט פרופיל שכיח של הנכה המקבל קצבה חודשית מביטוח לאומי. בפרסום גם מוצגת השוואה בין מאפייניהם של מקבלי קצבת נכות למאפייני התחלואה בישראל.

בסקר נעשה שימוש בנתוני האוכלוסייה ובמדדי הבריאות כפי שהם עולים מפרסומי הלמ"ס (הן בשנתון הסטטיסטי, הן מניתוח נתוני מפקד 2008 והן מסקר הבריאות), תוך שימוש בכלים ובמאפיינים זהים¹. הנתונים על מקבלי קצבת נכות נוגעים לחודש דצמבר 2011 וכוללים את המידע הקיים במוסד באותו מועד.

---

¹ בסקר נעשה שימוש בחלוקה לנפות כדי להיעזר במאפיינים הדמוגרפיים שמפרסם הלמ"ס.

ממצאים עיקריים

- אוכלוסיית הזכאים לקצבת נכות מורכבת ברובה ממבוגרים הסובלים ממחלות או מסיבוכים רפואיים המתפתחים עם הגיל. שיעור הזכאים בשכבת בני העשרים היא כ-2.5%, ובסמוך לגיל הפרישה – כ-15% מהאוכלוסייה.
- יש השפעה של המאפיינים הדמוגרפיים על מאפייני הזכאים לקצבת נכות (בעיקר למאפייני מין ולאום). שיעור הגברים בקרב מקבלי קצבת נכות גבוה ב-48% לעומת נשים (60% לעומת 40%).
- יש התאמה בין ממצאי התחלואה, כפי שהם משתקפים מפרסומי משרד הבריאות והלמ"ס, לבין המאפיינים הרפואיים של מקבלי קצבת נכות – בעיות רפואיות שכיחות באוכלוסייה שכיחות גם בקרב מקבלי הקצבה (לדוגמה ליקויים חושיים, מחלות לב, סוכרת, סרטן ובעיות נפשיות).
- סוג הליקוי ומאפייניו מושפעים רבות מגיל הופעת הליקוי: בגילים צעירים שכיח למצוא סובלים מפיגור שכלי (64%), חירשות (26%), עיוורון (20%) ובעיות נוירולוגיות (21%), ואילו בגילים מבוגרים יותר יש קבוצה גדולה של סובלים ממחלות לב (13%), סוכרת (12%), סרטן (13%) ועוד. כמו כן, לחומרת הליקוי השפעה מכרעת, כצפוי, על שיעור אחוזי הנכות הרפואיים שנקבעים לאדם ועל גובה הגמלה המשולמת.
- שיעור הנכים בעלי משפחות (48%) נמוך במידה ניכרת מהנתון המקביל באוכלוסייה (65%) – עיקר התופעה רווחת בקרב הסובלים מפיגור שכלי (11%) או מבעיות נפשיות.
- יש נכים בעלי משפחות שאינם זכאים לתוספת תלויים בעבורם – בעיקר בקרב מי שהצטרפו למקבל הקצבה בגיל מאוחר – כתוצאה מרמת ההכנסות שלהם או של בן/בת הזוג או בגלל גיל הילדים. כמחצית ממקבלי קצבת הנכות נשואים ורק 40% מקבלים תוספת קצבה בעבורם.
- שיעור ההשתתפות בכוח העבודה נמוך במידה ניכרת בקרב מקבלי קצבת נכות (35% ממקבלי הקצבה עבדו לאחר הצטרפותם למערכת, כאשר נכון להיום 12% ממקבלי הקצבה עובדים) בהשוואה לשיעור המועסקים באוכלוסייה הכללית (65%), ככל הנראה בגלל מצבם הרפואי.
- סוג הליקוי ומקום המגורים משפיעים על שיעור השתתפות בעבודה: המועסקים בקרב הסובלים מפיגור שכלי, בעיות נוירולוגיות ומסרטן – נמוך. כמו כן, שיעור המועסקים באזור המרכז גבוה בהשוואה לשאר האזורים.
- שיעור מקבלי קצבת נכות בעלי השכלה על-תיכונית או אקדמית (13%) נמוך מהמקובל באוכלוסייה¹ (45%) ומציב קושי נוסף בשילובם בתעסוקה, שכן ידוע שרמת ההשכלה משפיעה על שיעורי התעסוקה.

¹ על פי נתוני הלמ"ס, ישראל היא מהמדינות המובילות בשיעור האקדמאים שבה.

תוכן העניינים

עמוד

1	מבוא
3	עיקרי החוק
6	מאפיינים דמוגרפיים ורפואיים
21	השתתפות בשוק העבודה
28	הפעילות בסניפים
31	זכאים שהפסיקו לקבל קצבת נכות
32	סיכום
33	ביבליוגרפיה
35	נספחים

מבוא

משנת 2002 גדל מספר הנכים המקבלים קצבה מביטוח לאומי בשיעור נומינלי ממוצע של כ-4% בשנה והגיע ל-214,749 איש בסוף שנת 2011 – המהווים כ-4.6% מהאוכלוסייה בגיל הזכאות.

מאז הקמת המדינה ועד היום האוכלוסייה בישראל גדלה פי 8.8. לא זו בלבד, אלא ש"בעשור האחרון, לאור השיפור בתנאים הסביבתיים, ברמת החיים ובשירותי הבריאות, ועם הירידה בתמותה ממחלות זיהומיות וממחלות שאינן זיהומיות, חלה עלייה בתוחלת החיים, הן בגברים והן בנשים... בכל קבוצות האוכלוסייה, אם כי הנתונים מצביעים על כך שהפער בין יהודים וערבים נשמר ואף גדל..."¹. לפיכך, מ-1975 תוחלת החיים עלתה ב-8.8 שנים בגברים וב-9.1 בנשים², כך שנצפית מגמה של הזדקנות האוכלוסייה בישראל, בעיקר בקרב האוכלוסייה היהודית: שיעור הילדים באוכלוסייה קטן ושיעור המבוגרים גדל. לצד זה, נצפית גם מגמת עלייה בתחלואה בעקבות עלייה במקרי הסרטן, הסוכרת ובמספר הפונים לטיפול נפשי. בין היתר אפשר להסביר זאת בעלייה בדיווח על בעיות רפואיות, בעיקר בקרב האוכלוסייה הערבית.

כתוצאה מהירידה בשיעורי התמותה, אפשר להניח כי משך השהות של נכים במערכת הביטוח הלאומי כיום ארוך יותר מבעבר, וכי מספר הפונים – המצטרפים החדשים – למערכת נכות אמור לגדול, בעקבות הגידול בתחלואה³. יתרה מכך: העלאה ההדרגתית בגיל הפרישה, שהחלה בשנת 2002 ונמשכה ב-2010, הגדילה את אוכלוסיית הזכאים הפוטנציאליים לקצבה. מהתבוננות בתרשים 1 אפשר לראות, שההבדלים בקצב השינוי השנתי בין מספר הזכאים לקצבה לבין האוכלוסייה בגיל העבודה הולכים ומצטמצמים.

לאור הגידול במספר מקבלי קצבת נכות ולנוכח השינויים שחלו בענפי גמלאות אחרים⁴ (לוח 1), גם משקלם של התשלומים בענף נכות בסך התשלומים הלך וגדל עד שנת 2008. משהסתיימו השינויים, סך ההוצאה בעבור קצבאות נכות כללית מהווה (פחות או יותר) כ-12.5% מסך תשלומי המוסד לגמלאות⁵. בשנת 2011 שולמו כ-7.5 מיליארד ש"ח בעבור קצבאות נכות כללית⁶, המהווים כ-70% מסך ההוצאה של ענף נכות וכ-12.3% מסך תשלומי המוסד לביטוח לאומי בעבור גמלאות.

¹ **מצב הבריאות בישראל – 2010**, פרק 1: תוחלת חיים, עמ' 116.

² בשנת 2008 תוחלת החיים של הגברים בישראל היתה 79.1 שנים ושל נשים 83 שנים – מצב טוב יחסית למדינות ה-OECD.

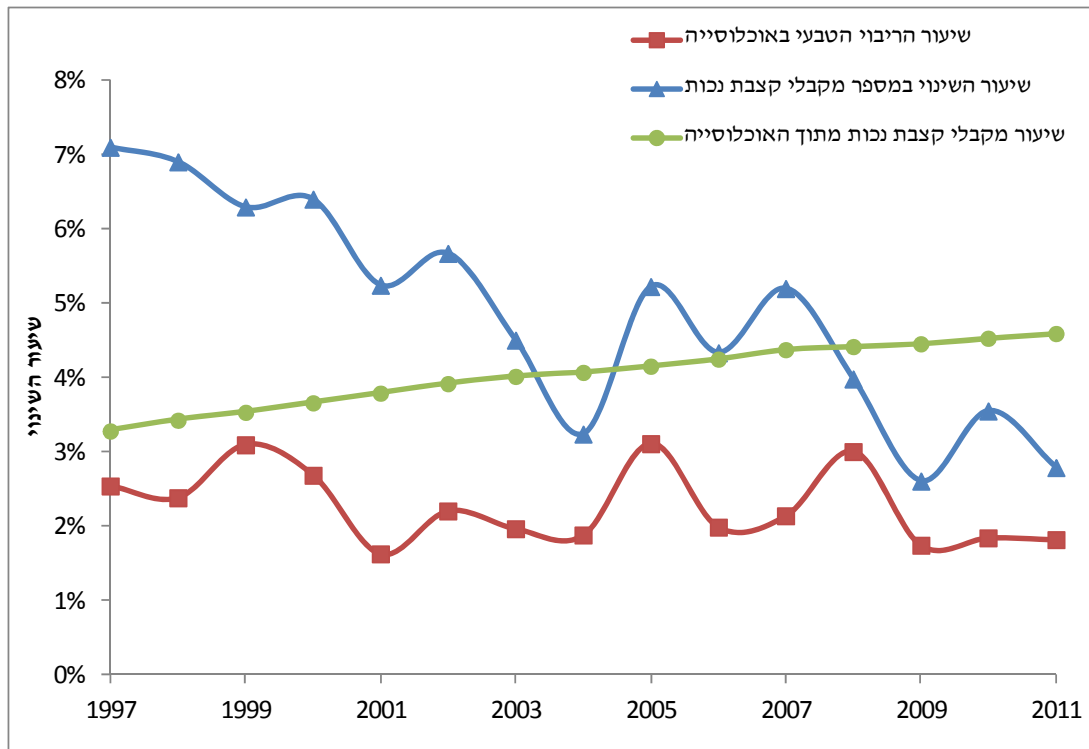
³ אין בכך לקבוע באופן חד משמעי כי מאפייניהם של מקבלי קצבת נכות זהים לאוכלוסיית הסיכון, כפי שעולה בדוח משרד הבריאות, בעיקר נוכח תנאי הזכאות הקיימים לקצבה והיחס בין שיעורי התחלואה לשיעורי התמותה באוכלוסייה.

⁴ העלאת גיל הפרישה בשנת 2005 והקיצוצים שנעשו בשנים 2002-2003 בגמלאות הביטוח הלאומי, שהשפיעו בעיקר על מקבלי קצבאות זיקנה וילדים.

⁵ הירידה היחסית במשקלם של התשלומים לגמלאות הנכות והשיקום בשנה האחרונה מוסברת בפעילותו האינטנסיבית של אגף השיקום באיתור האוכלוסייה המתאימה לשיקום מבין הזכאים לשיקום.

⁶ כולל ההוצאה בעבור שיקום.

תרשים 1
התפתחות מקבלי קצבת נכות והתפתחות האוכלוסייה בגיל העבודה
 2011-2001

לוח 1
תשלומי נכות כללית וחלקם בכלל תשלומי גמלאות הביטוח הלאומי
 2011-2001

תקופה	קצבת נכות (ש"ח)	כאחוז מסך תשלומי גמלאות
2000	4,828,252	9.7
2001	5,483,677	9.7
2002	5,930,132	10.7
2003	6,063,868	11.6
2004	6,084,880	12.2
2005	6,315,173	12.7
2006	6,588,253	12.8
2007	6,887,266	13.0
2008	6,944,059	13.0
2009	7,172,213	12.4
2010	7,532,686	12.6
2011	7,547,874	12.3

עיקרי החוק

במסגרת ביטוח נכות כללית משולמת קצבה חודשית למי שהוא תושב ישראל, מגיל 18 ועד גיל פרישה, אשר עקב נכותו נפגעה יכולתו להשתכר מעבודה⁷. קצבה זו מבטיחה לזכאים הכנסה מינימלית לקיום. החוק מגדיר שני סוגי זכאים לקצבה:

(א) **נכים משתכרים** – גברים או נשים שבעקבות ליקוי גופני, שכלי או נפשי, ממחלה, מתאונה או ממום מולד, איבדו מכושרם להשתכר או שכושרם להשתכר הצטמצם ב-50% או יותר או שהכנסתם החודשית מעבודה איננה עולה על 45% או על 60% (בהתאם לקבוצה שהם שייכים אליה, כפי שיפורט בהמשך) מהשכר הממוצע כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי⁸.

(ב) **עקרות בית** – נשים נשואות שלא עבדו מחוץ למשק ביתן תקופות המוגדרות בחוק לפני שהגישו את התביעה לקצבה, ואשר עקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי, הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מולד, איבדו לפחות 50% מכושרן לתפקד במשק הבית.

בתהליך קביעת הזכאות כמה שלבים:

1. קביעת נכות רפואית – רופא מוסמך מטעם המוסד לביטוח לאומי, בכפוף לבדיקות רפואיות ולמסמכים רפואיים, קובע את אחוזי הנכות הרפואית בהתאם למבחני הנכות הקבועים בחוק. האחוזים הרפואיים מבטאים את חומרת מצבו הרפואי של הנכה. במסגרת הבדיקות הרופא ופקיד התביעות בודקים אם מתקיימים תנאי הסף הנדרשים להגדרת האדם כנכה:
(א) נכה משתכר – נכות רפואית של 60% לפחות או 40% במקרים שבהם יש ליקוי אחד לפחות בשיעור של 25% או יותר. (ב) עקרת בית – נכות רפואית של 50% לפחות.
2. בחינת ההכנסות מעבודה במועד ההצטרפות – גובה ההכנסות מעבודה המאפשרות תשלום קצבה אינו קבוע ומשתנה בהתאם למצב הרפואי ולתקופת הזכאות של שתי הקבוצות האלה: קבוצה א' – אנשים עם לקות חמורה⁹ או אנשים עם זכאות ממושכת¹⁰. הם יכולים לקבל קצבת נכות כשהכנסתם מעבודה אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע. קבוצה ב' – כל השאר. הם יכולים לקבל קצבת נכות כשהכנסתם מעבודה אינה עולה על 45% מהשכר הממוצע.
3. קביעת דרגת אי-כושר השתכרות – פקיד התביעות של הביטוח הלאומי, לאחר שנועץ ברופא המוסד ובפקיד השיקום, קובע באיזו מידה הנכה אינו יכול להשתכר¹¹ (דרגת אי הכושר), בכפוף למידת יכולתו של המבוטח לשוב לעבודתו (באופן מלא או חלקי) או להשתלב בעבודה מתאימה אחרת, בהתאם להשכלתו, כושרו הגופני ומצב בריאותו. קביעת דרגת אי-כושר מלאה או חלקית מבטאת אובדן מלא או חלקי של כושר ההשתכרות של הנכה, וקביעת

⁷ בקביעת הזכאות לקצבת נכות אין התייחסות להכנסת הנכה שלא מעבודה.

⁸ בשנת 2011 השכר הממוצע לפי חוק ביטוח לאומי היה 8,307 ש"ח.

⁹ לקות חמורה: מי שנקבעה לו נכות רפואית בשיעור 70% לפחות, או שהוא סובל מפיגור שכלי או ממוגבלות נפשית בשיעור 40% לפחות.

¹⁰ זכאות ממושכת: מי שהיה זכאי לקצבה במשך 60 חודשים לפחות במהלך שבע השנים שקדמו לתאריך 1.8.2009.

¹¹ אובדן כושר השתכרות נמוך מ-50% אינו מזכה בקצבה.

דרגת אי-כושר קבועה או זמנית מצביעה על אובדן כושר ההשתכרות לצמיתות או לפרק זמן מוגבל.

באוגוסט 2009 נכנס לתוקף תיקון 109 לחוק הביטוח הלאומי (להלן: **חוק לרון**). תיקון זה נועד לשפר את התנאים של מקבלי קצבת נכות היוצאים לעבוד, מתוך כוונה לשפר את איכות חייהם, לשלבם בחברה ולשפר את תדמיתם בעיני הציבור.

השינוי העיקרי שחולל התיקון הוא לאפשר לנכה להגדיל את הכנסתו מעבודה בלי לשלול את זכאותו לקצבה (וכפועל יוצא גם את ההטבות הנלוות לקצבה) ולהבטיח כי הסכום הכולל שמתקבל מעבודה ומקצבה יהיה **תמיד** גבוה מסכום הקצבה בלבד¹². זאת ועוד: נעשתה חלוקה של הנכים לשתי קבוצות¹³ – קבוצה א' וקבוצה ב' (ראו הסבר לעיל). חלוקה זו נועדה להפריד בין נכים בעלי פוטנציאל גבוה להשתלבות בעבודה לבין נכים בעלי סיכויים נמוכים יותר, תוך יצירת קריטריונים שונים לבחינת ההכנסות מעבודה, זאת במטרה לעודד שילוב של נכים בעבודה. כחלק מהתיקון גם נוספה קצבה חדשה במסגרת ביטוח נכות – **קצבת עידוד**. קצבה זו משולמת במקום קצבת נכות, למי שהכנסתו מעבודה עולה על הסכום שנקבע בחוק¹⁴ והוא היה זכאי לקצבת נכות 12 חודשים לפחות.

נכה משתכר או עקרת בית שנקבעה להם דרגת אי-כושר מלאה (בשיעור של 75% לפחות) זכאים לקצבה חודשית בגובה 26.75% מהסכום הבסיסי כהגדרתו בחוק¹⁵. בשנת 2011 סכום הקצבה המלאה לנכה יחיד היה 2,210 ש"ח. לנכים בדרגת אי-כושר מלאה, שאינם שוהים במוסד ואשר אחוז הנכות הרפואית שלהם 50% לפחות, משולמת תוספת לקצבה החודשית (להלן **קח"ן**) – **קצבה חודשית נוספת** בסכום שבין 237-351 ש"ח, נכון לשנת 2011. כיום כ-65% מציבור מקבלי הקצבה זכאים לתוספת זו.

הנכה זכאי גם לתוספת בעבור התלויים בו: (א) בעבור בן/בת זוג תושב ישראל (בין שהוא נשוי לו/לה ובין שהוא ידוע בציבור שלו/שלה), שהכנסתו החודשית אינה עולה על 57% מהשכר הממוצע, הנכה זכאי לתוספת של 50% מקצבת היחיד המלאה המשולמת לו. (ב) בעבור ילד, תושב ישראל, שמתקיימת בו הגדרת ילד בביטוח לאומי – הוא זכאי לתוספת של 40% מקצבת היחיד המשולמת לו (בעבור שני הילדים הראשונים בלבד). עקרת בית נכה זכאית לתוספת בעבור

¹² עד החלת התיקון לחוק, קצבת הנכות הופסקה בהתאם להשכלתו של הנכה (כאשר הכנסתו מעבודה עלתה על 37.5/45/55% מהשכר הממוצע). כעת בעבור הכנסות מעבודה שאינן עולות על 21% מהשכר הממוצע, הקצבה החודשית אינה משתנה. בעבור הכנסות שבין 21% ל-25% מהשכר הממוצע מקוזזת הקצבה ב-10%, בעבור הכנסות שבין 25% ל-68% היא מקוזזת ב-30%, בעבור הכנסות שבין 68% ל-93% – ב-40%, ובעבור הכנסות הגבוהות מ-93% – ב-60% מהשכר הממוצע.

¹³ נציין כי עקרות בית אינן מסווגות לקבוצה משום שאינן פעילות בשוק העבודה.

¹⁴ נכים מקבוצה א' זכאים לקצבת נכות כל עוד הכנסתם אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע. לאחר מכן הם זכאים לקצבת עידוד עד אשר קצבתם מתאפסת. נכים מקבוצה ב' זכאים לקצבת נכות כל עוד הכנסתם אינה עולה על 45% מהשכר הממוצע.

¹⁵ בהתאם לחוק, קצבת הנכות, ככל הגמלאות, מתעדכנת בחודש ינואר מדי שנה בהתאם לשינוי השנתי במדד חודש נובמבר.

שני ילדיה הראשונים בלבד ואין היא זכאית לתוספת בעד בן זוגה. תוספת התלויים מהווה כלי חשוב במלחמה בעוני במשפחות שאחד ממפרנסיה נכה. נכה משתכר או עקרת בית המקבלים תוספת בעד התלויים בהם, ולהם הכנסות שלא מעבודה, ינוכה מהתוספת בעד התלויים (בלבד) כל סכום ההכנסה שלא מעבודה.

מלבד ההטבות הניתנות במסגרת הביטוח הלאומי, זכאי נכה, המקבל קצבת נכות או קצבת עידוד, גם להטבות מגופים ציבוריים שונים בתנאים שונים¹⁶.

---

¹⁶ הטבות אלה כוללות: פטור מתשלום דמי ביטוח לביטוח לאומי, פטור מתשלום מס הכנסה ומס רכישה למשרד האוצר, הנחות במיסי ארנונה ומיס, סיוע בשכר דירה או ברכישת דירה ממשרד הבינוי והשיכון, הנחה במיסים המשולמים למינהל מקרקעי ישראל, הנחות בתחבורה ציבורית והטבות ממשרד הרווחה והטבות בתשלומים לקופות החולים. פירוט רב יותר אפשר למצוא באתר האינטרנט של המוסד ואצל הגופים המעניקים את ההטבות.

מאפיינים דמוגרפיים ורפואיים

לוח 2 מציג את מקבלי קצבת הנכות לפי מין, גיל ונפת מגורים¹⁷. מהלוח עולה כי מספר הנכים ושיעורם באוכלוסייה עולים עם הגיל וכי שיעור הגברים המקבלים קצבת נכות גבוה בהשוואה לנשים. לממצא זה, התואם את ממדי התחלואה באוכלוסייה, שתי סיבות: האחת, שיעורי התחלואה בכל מין, והאחרת משך השהייה שלהם במערכת (גיל פרישה שונה לגברים ולנשים) ומבחיני הזכאות השונים בין גברים לנשים בביטוח נכות. מגמות אלה זהות בכל הנפות. ככלל קיים קשר חיובי בין שיעור מקבלי נכות בגילים 60 ויותר בכל נפה לבין שיעור המועסקים באוכלוסייה באזורים אלה (כפי שמשתקף בפרסומי הלמ"ס): ככל ששיעור המועסקים בנפה גבוה יותר כך גדל חלקם של הנכים המבוגרים. ייתכן אפוא שלאור הרגלי העבודה של האוכלוסייה, קבלת הקצבה משמשת באזורים אלה כמפלט אחרון.

בלוח 3 מוצגים הליקויים העיקריים¹⁸ של מקבלי קצבת נכות בכל נפת המגורים. אין עוררין על כך שמספר הנכים הסובלים מליקוי מסוים תלוי בשיעור התחלואה ובשיעור התמותה מאותו ליקוי באוכלוסייה. אפשר לראות את שיעור הגבוה של מקבלי הקצבה הסובלים מליקוי נפשי כליקוי עיקרי (בהם גם הלוקים באוטיזם) בהשוואה לשאר הליקויים (כ-33% מכלל מקבלי הקצבה). סיבות אפשריות לכך הן התרחבות המדווחים על דיכאון או על חרדה בקרב האוכלוסייה, בהתבסס על סקר הבריאות של הלמ"ס, ושיעורי התמותה הנמוכים בקרבם לעומת השאר, כפי שעולה מדוח משרד הבריאות. נפות תל אביב וחיפה בולטות בשיעור גבוה של נכים הסובלים מבעיות נפשיות, בדומה לתוצאות הדיווח בסקר הבריאות. נפות ירושלים, עכו, רמלה ואשקלון לעומתן, מאופיינות בשיעור גבוה של נכים עם פיגור שכלי (בהם כלולים הלוקים בתסמונת דאון) – ככל הנראה כתוצאה משיעור גבוה של אוכלוסייה חרדית וערבית המתגוררות בהן, הממעטות להפסיק הריונות בשל מומים מולדים. שיעור גבוה של מקבלי נכות עם מחלת לב כליקוי עיקרי שכיח בעיקר במחוז הצפון, ושיעור גבוה של סובלים מליקוי ראייה קיים בנפות יזרעאל, עכו וחדרה. בהתאם לממצאי סקר הבריאות זו תוצאה של שיעורי האוכלוסייה הערבית שבהן, שבה שיעור גבוה של נישואי קרובים הגורמים לריבוי הופעת מחלות תורשתיות.

¹⁷ תרשים המתאר את החלוקה לנפות, בהתאם לכללי החלוקה בלמ"ס, מופיע בנספח 3.
¹⁸ ליקוי עיקרי מוגדר כליקוי בעל האחוז הרפואי הגבוה ביותר מבין ליקויי של האדם. אפשר לראות כי מחלת הסרטן איננה נכללת בין רשימת הסעיפים, משום שקביעת אחוזי הנכות הרפואית בביטוח הלאומי נעשית בהתאם למקום הפגיעה. פירוט מלא של כל סעיפי הליקוי שנקבעו למקבלי קצבת נכות אפשר למצוא בנספח 1.

מקבלי קצבת נכות לפי גיל, מין ונפת ממונים, דצמבר 2011

יחידה (שומרון)	חדרים		תל אביב	המרכז					חיפה		האפון					ירושלים	סך הכול			גיל	מין
	באר שבע	אשקלון		רחובות	רמלה	פתח תקווה	השרון	חדרה	חיפה	גולן	עכו	יזרעאל	כינרת	צפת	באחוזי		אחוזים	מספרים מוחלטים			
4,032	17,927	14,453	39,066	12,233	7,558	14,539	12,018	10,504	19,744	1,107	17,570	15,730	4,470	4,157	19,641	4.6%	100	214,749	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	5.5	58.0	124,490	אחוזים	100	אחוזים
55.4	57.7	57.3	57.9	57.0	55.8	57.5	57.1	56.6	57.9	55.5	59.5	59.7	58.0	59.4	59.6	5.5	58.0	124,490	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
1.2	1.0	0.9	0.6	0.9	0.8	0.8	0.7	0.9	0.6	0.5	1.1	0.9	0.8	0.7	1.3	1.4	0.9	1,851	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
5.4	3.9	3.0	2.7	3.5	3.2	3.3	2.8	3.4	2.7	3.8	3.5	3.3	3.1	2.9	4.9	2.4	3.3	7,162	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
6.4	4.2	3.8	3.5	4.4	3.7	4.1	3.7	3.5	3.8	3.5	3.8	3.3	4.7	3.5	5.3	2.9	4.0	8,523	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
5.5	4.5	3.6	4.1	4.1	4.0	4.3	4.0	4.2	4.0	3.4	4.4	3.7	4.5	4.0	5.0	3.2	4.2	9,038	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.7	4.9	4.0	4.9	4.2	4.0	4.8	4.5	4.9	4.6	5.8	4.6	4.2	4.8	4.8	5.2	3.8	4.7	10,013	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.4	5.1	4.5	5.2	4.2	4.1	4.9	4.6	5.1	4.9	5.1	5.3	5.3	5.5	5.8	5.3	4.8	5.0	10,730	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.1	5.6	5.3	5.7	4.7	5.1	5.1	5.8	5.7	5.6	5.9	6.5	7.0	6.4	7.3	6.0	6.1	5.8	12,365	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
5.8	7.0	7.1	7.1	5.3	6.8	6.1	6.9	6.5	7.0	7.1	7.6	8.1	7.1	8.0	6.9	7.8	6.9	14,928	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
6.3	7.9	8.9	8.7	8.3	8.9	8.1	8.9	8.2	8.2	6.1	8.8	9.1	7.9	9.1	7.3	9.8	8.4	17,985	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
11.6	13.6	16.1	15.4	17.6	15.2	16.0	15.2	14.1	16.5	14.2	13.8	14.8	13.3	13.3	12.5	15.5	14.9	31,895	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
44.6	42.3	42.7	42.1	43.0	44.2	42.5	42.9	43.4	42.1	44.5	40.5	40.3	42.0	40.6	40.4	4.2	42.0	90,259	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
1.0	0.7	0.6	0.4	0.6	0.6	0.5	0.4	0.5	0.5	0.4	0.7	0.4	0.2	0.5	0.8	0.9	0.5	1,172	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.2	2.8	2.2	1.7	2.3	2.1	2.3	1.9	2.2	1.9	2.6	2.6	2.3	2.0	2.1	3.2	1.7	2.3	4,957	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.7	3.2	2.6	2.4	2.8	2.4	3.0	2.5	2.9	2.8	2.9	2.9	2.9	3.1	3.3	3.6	2.1	2.9	6,161	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.2	3.5	2.9	3.1	3.2	3.2	3.7	3.2	3.4	2.8	4.2	3.4	3.2	3.6	2.6	3.4	2.4	3.2	6,940	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.1	4.1	3.6	3.9	4.1	3.9	4.0	3.9	4.3	3.7	4.4	4.1	3.6	4.2	3.8	3.8	3.2	3.9	8,420	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.4	4.3	4.2	4.5	4.3	4.5	4.8	4.7	4.9	4.6	6.0	4.4	4.4	4.0	4.4	4.3	4.2	4.5	9,598	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
5.3	5.3	5.5	5.2	4.8	5.8	4.7	5.4	5.8	5.3	6.2	5.1	5.3	5.3	5.6	4.7	5.3	5.2	11,209	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
6.2	6.7	7.8	6.9	6.5	7.3	6.3	7.0	6.9	6.7	6.4	6.3	6.4	6.8	7.1	5.9	7.0	6.7	14,371	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
6.7	8.0	9.1	9.3	9.5	9.6	8.8	9.2	8.7	9.3	7.7	7.2	8.1	8.5	7.8	7.1	9.2	8.6	18,421	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול
3.8	3.9	4.3	4.7	4.9	4.7	4.5	4.6	3.8	4.5	3.8	3.7	3.7	4.2	3.5	3.4	12.5	4.2	9,010	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	סך הכול

מקבלי קצבת נכות לפי ליקוי עיקרי ונפת מגוריו, דצמבר 2011

קודר ושימורן	חדרים		תל אביב	תמריץ				חיפה		תל אביב				קוטלים	סך הכול		ליקוי עיקרי			
	באר	אשקלון		רמת השרון	פתח תקוה	רמלה	מגלה	מגלה	חדרה	חיפה	גולן	עכו	יזרעאל		כנרת	צפת		מספרים	מנותלים	
4,032	17,927	14,453	39,066	12,233	7,558	14,539	12,018	10,504	19,744	1,107	17,570	15,730	4,470	4,157	19,641	214,749	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	מספרים מנותלים
20.8	21.0	20.9	24.5	22.1	17.6	22.1	20.4	18.1	20.5	12.2	13.6	13.6	16.0	20.7	21.9	43,376	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
13.8	8.6	6.2	17.2	6.9	6.5	13.8	11.7	9.1	18.5	12.2	7.5	15.1	19.2	19.0	11.5	26,803	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
7.8	10.3	12.5	9.1	10.6	12.6	9.3	8.0	10.1	8.7	11.1	12.4	11.3	11.7	10.7	13.0	22,447	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
5.4	3.8	4.8	3.2	5.6	5.5	3.7	3.8	2.7	3.6	4.8	3.7	4.0	4.1	3.7	4.6	8,529	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
1.0	0.7	1.1	2.1	1.1	1.2	1.1	1.4	1.6	0.7	1.1	1.1	0.6	0.7	0.9	0.7	2,518	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
3.8	3.4	5.1	3.7	5.3	6.4	3.0	4.7	5.0	4.5	5.1	4.6	4.3	5.1	4.6	4.4	9,291	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
2.0	2.5	1.8	2.4	2.3	2.7	2.4	2.6	3.0	1.5	2.0	1.9	2.0	2.1	1.7	1.8	4,673	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.4	0.8	0.4	0.6	0.4	0.9	0.7	0.9	1.1	0.6	0.4	0.5	0.7	0.4	0.4	0.3	1,290	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
5.4	6.9	6.5	5.4	6.1	7.2	6.0	6.4	7.3	5.9	9.7	11.6	10.9	6.7	7.0	5.0	14,813	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.6	1.0	0.9	0.8	0.8	0.9	0.6	0.8	0.6	0.9	0.5	0.8	0.6	0.6	0.7	0.7	1,683	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
5.6	4.8	3.9	3.5	4.0	3.8	4.1	4.2	4.2	3.5	4.4	3.9	3.7	5.6	4.1	3.8	8,530	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
2.2	2.5	1.8	1.6	2.0	1.9	1.7	2.0	2.3	2.0	2.5	2.4	2.2	1.3	1.6	2.5	4,343	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.7	0.7	0.7	0.4	0.6	0.4	0.7	0.6	0.6	0.5	0.4	0.6	0.5	0.4	0.5	0.5	1,148	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.9	0.7	0.8	0.8	0.8	1.0	0.9	0.7	0.6	0.8	0.5	0.8	0.9	0.7	0.7	0.5	1,647	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
11.8	9.6	11.9	9.6	12.4	10.8	10.7	10.9	10.0	9.3	9.3	8.6	8.7	7.7	6.8	11.4	21,586	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
1.7	2.5	2.2	1.6	2.0	1.8	2.0	2.1	2.6	2.2	1.8	2.3	1.6	1.9	1.5	2.1	4,336	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.7	0.9	0.9	0.7	0.8	0.8	0.8	0.9	1.2	0.9	1.3	0.9	0.6	0.6	0.8	0.7	1,742	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
6.4	5.3	5.5	3.3	5.3	5.4	5.6	7.2	5.1	4.6	8.8	6.8	4.7	4.5	5.0	4.1	10,753	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
1.2	1.8	1.7	1.1	1.6	2.0	1.5	1.8	1.6	0.9	1.7	2.0	1.4	1.3	1.4	1.0	3,080	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.6	0.7	0.7	0.3	0.6	0.7	0.4	0.6	0.6	0.5	0.8	1.0	0.6	0.4	0.4	0.5	1,216	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.9	1.3	1.3	0.9	1.0	1.5	1.0	0.9	1.4	1.5	1.3	1.6	1.3	0.9	0.8	1.1	2,517	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	82	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
3.6	5.7	5.0	3.8	4.7	5.3	4.1	4.4	7.0	3.9	5.2	7.3	7.3	4.6	4.3	5.1	10,845	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
1.8	3.3	2.2	1.7	2.0	2.4	2.0	2.2	3.0	2.1	2.1	3.1	2.5	2.3	1.6	2.1	4,892	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.0	190	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.0	74	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.5	0.8	0.4	0.4	0.3	0.4	0.4	0.4	0.3	0.4	0.5	0.5	0.5	0.4	0.4	0.5	944	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	
0.1	0.2	0.6	1.2	0.8	0.2	1.4	0.2	0.6	1.3	0.3	0.2	0.1	0.7	0.6	0.2	1,401	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	מספרים מנותלים	

התפלגות מקבלי קצבת נכות על-פי ליקוי ומין, תוך הבחנה בין נשים משתכרות לעקרות בית, מוצגת בלוח 4. מן הלוח עולים הבדלים בהתפלגות הליקויים בין קבוצות האוכלוסייה השונות: בקרב עקרות בית יש שיעור גבוה של נשים הסובלות מליקויים לוקומוטוריים ומבעיות ראייה ושיעור נמוך של סובלות מבעיות נפשיות בהשוואה לנשים משתכרות ולגברים. הסיבה היא ההבדלים בקריטריונים לקביעת הזכאות בין קבוצות אלה. לעומת זאת, שיעור גבוה של סובלים ממחלות לב ובעיות פסיכוטיות יש בקרב הגברים, בדומה לנתוני התחלואה העולים מדוח משרד הבריאות¹⁹. אפשר להבחין בשיעור הנמוך של עקרות בית הסובלות מפיגור שכלי בהשוואה לגברים ולנשים משתכרות, ככל הנראה בגלל שיעורי נישואין נמוכים.

לוח 4

מקבלי קצבת נכות לפי מין וליקוי עיקרי

דצמבר 2011

עקרות בית	נשים משתכרות	גברים	סך הכול		ליקוי עיקרי	
			אחוזים	מספרים מוחלטים		
16,430	73,829	124,490		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
100	100	100	100		אחוזים	
17.3	18.7	21.5	20.2	43,376	הפרעות פסיכוטיות	נפשי
9.3	14.3	11.8	12.5	26,803	הפרעות פסיכונורוטיות	
2.6	13.0	10.0	10.5%	22,447		פיגור שכלי
5.7	4.9	3.2	4.0	8,529	בלוטות הלימפה	פנימי
1.8	1.4	1.0	1.2	2,518	מחלות דם (אנמיה)	
4.6	2.7	5.2	4.3	9,291	סוכרת	
2.9	1.9	2.3	2.2	4,673	מחלות ריאה	
1.2	0.8	0.4	0.6	1,290	אסטמה	
5.9	3.0	9.4	6.9	14,813	מחלות לב	
0.7	0.7	0.9	0.8	1,683	מחלות כבד	
5.0	3.8	4.0	4.0	8,530	אחר	
2.4	1.4	2.3	2.0	4,343	כליות	אורוגניטלי
0.6	0.5	0.6	0.5	1,148	שלפוחית השתן	
2.1	1.7	0.0	0.8	1,647	אחר	
9.8	9.7	10.3	10.1	21,586	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים	נוירולוגי
2.5	2.4	1.7	2.0	4,336	הפרעות פרכוסיות	
1.2	0.7	0.8	0.8	1,742	אחר	
10.5	6.4	3.5	5.0	10,753	מחלות עצמות ופרקים	לוקומוטורי
2.1	1.5	1.3	1.4	3,080	פגיעה בעמוד השדרה	
0.9	0.5	0.5	0.6	1,216	גפיים עליונות	
1.8	1.1	1.1	1.2	2,517	גפיים תחתונות	
0.0	0.0	0.0	0.0	82	אחר	
6.8	5.0	4.9	5.1	10,845	ראייה	חושי
1.4	2.7	2.1	2.3	4,892	חירשות	
0.1	0.0	0.1	0.1	190	מחלות אף, פה וגרון	אחר
0.0	0.0	0.0	0.0	74	לסתות ושיניים	
0.6	0.5	0.4	0.4	944	פגימות בעור	
0.1	0.7	0.7	0.7	1,401	אחר	

¹⁹ היחס בין גברים לנשים בקבלה לאשפוז פסיכיאטרי הוא כ-3:2 לטובת גברים.

בלוח 6 מובא גיל ההצטרפות למערכת, של מקבלי הקצבה כיום, ביחס לליקוי העיקרי. אפשר להבחין בהבדלים בגיל ההצטרפות בכל ליקוי: הסובלים מהליקויים החושיים (ראייה ושמיעה), מתסמונות נוירולוגיות ומפיגור, אשר נובעים ברובם ממומים מולדים, מצטרפים למערכת בגיל צעיר (18-19). לעומת זאת, הסובלים מהליקויים הפנימיים (סוכרת, לב, ריאה, לימפה וכבד) והאורוגניטליים (כליות ושלפוחית השתן²⁰), המתפתחים עם הגיל, מצטרפים בגיל מאוחר יותר (40 ויותר).

לוח 5
מקבלי קצבת נכות לפי גיל הצטרפות וליקוי עיקרי
דצמבר 2011

גיל הצטרפות										סך הכול		ליקוי עיקרי
60-גיל פרישה	59-55	54-50	49-45	44-40	39-35	34-30	29-25	24-20	19-18	אחוזים	מספרים מוחלטים	
9,799	18,672	23,474	23,824	21,933	20,435	19,453	19,557	20,733	36,869		214,749	סך הכול מספרים מוחלטים
4.6	8.7	10.9	11.1	10.2	9.5	9.1	9.1	9.7	17.2	100		אחוזים
0.6	2.1	4.4	6.5	9.2	11.9	15.4	18.3	17.7	13.8	100	43,376	נפשי הפרעות פסיכוטיות
1.8	5.1	8.7	12.4	14.0	13.7	11.7	10.7	11.2	10.7	100	26,803	הפרעות פסיכונורוטיות
0.1	0.6	1.0	1.7	2.9	3.6	4.5	6.6	14.7	64.2	100	22,447	פיגור שכלי
12.9	19.0	17.8	14.8	11.0	8.5	6.0	4.3	3.1	2.6	100	8,529	פנימי בלוטות הלימפה
6.0	10.0	11.2	11.4	12.8	11.0	9.6	7.8	4.8	15.5	100	2,518	מחלות דם (אנמיה) סוכרת
12.2	22.4	24.0	16.5	10.2	5.5	3.2	2.2	1.9	1.9	100	9,291	מחלות ריאה
9.3	15.9	17.2	16.8	12.9	9.4	6.2	4.0	3.1	5.1	100	4,673	אסטמה
3.6	8.8	15.8	20.2	19.5	14.9	7.5	5.0	2.7	2.0	100	1,290	מחלות לב
12.5	20.1	22.6	18.3	11.0	6.0	3.5	2.4	1.6	1.9	100	14,813	מחלות כבד
6.1	11.8	19.3	17.3	14.6	12.0	8.2	4.6	3.7	2.3	100	1,683	אחר
7.9	13.7	15.4	14.9	11.8	8.8	8.5	6.7	6.4	6.1	100	8,530	אורוגניטלי כליות
7.8	13.6	15.5	14.0	11.9	9.1	8.3	7.2	5.3	7.2	100	4,343	שלפוחית השתן
12.7	15.8	14.3	13.9	9.8	8.9	5.7	4.8	4.6	9.4	100	1,148	אחר
1.0	12.4	21.3	26.3	20.8	10.4	4.6	1.9	0.6	0.7	100	1,647	ניורולוגי תסמונות מוחיות והפרעות עצבים הפרעות פרכוסיות
5.9	10.4	12.3	11.3	9.1	8.4	7.3	6.6	7.2	21.4	100	21,586	אחר
0.7	2.4	4.6	6.9	8.5	10.4	12.2	13.1	14.6	26.5	100	4,336	מחלות עצמות ופרקים
3.3	10.1	13.3	14.9	14.0	10.2	10.0	8.4	7.7	8.0	100	1,742	פגיעה בעמוד השדרה
5.0	12.1	16.1	15.3	12.3	11.2	9.0	6.8	4.5	7.8	100	10,753	גפיים עליונות
5.5	13.9	18.7	19.9	14.6	10.6	5.8	3.3	3.5	4.1	100	3,080	גפיים תחתונות
5.7	11.2	15.2	11.8	10.7	9.9	9.1	7.6	6.6	12.3	100	1,216	אחר
3.9	10.1	13.2	14.7	14.7	12.5	10.6	7.3	5.4	7.6	100	2,517	ראייה
2.4	2.4	8.5	13.4	15.9	24.4	4.9	14.6	9.8	3.7	100	82	חירשות
4.1	8.4	11.0	11.6	10.4	10.1	8.8	8.1	8.0	19.7	100	10,845	מחלות אף, פה וגרון
5.8	9.1	10.5	9.9	9.0	7.8	7.0	7.0	8.2	25.6	100	4,892	לסתות ושיניים
6.3	18.4	22.1	12.6	11.1	12.6	3.2	3.2	2.6	7.9	100	190	פגימות בעור
5.4	13.5	13.5	10.8	13.5	10.8	6.8	9.5	9.5	6.8	100	74	אחר
4.0	9.2	12.8	14.6	14.8	13.1	8.7	7.5	8.3	6.9	100	944	אחר
	0.1	0.3	0.3	0.4	4.4	7.8	19.1	25.9	41.7	100	1,401	

²⁰ סעיף הניתן בדרך כלל לגברים הסובלים מסרטן הערמונית.

לוח 6 המציג את מקבלי הקצבה לפי סעיף הליקוי העיקרי ושנת ההצטרפות²¹ עוזר לבחון את ההבדלים במאפייני הנכות בין מקבלי הקצבה כיום²² בהתאם לשנת ההצטרפות. מהלוח עולה כי שיעור גבוה למדי של סובלים מפיגור שכלי בקרב מקבלי הקצבה הצטרפו לפני שנת 2000, תוצאה של גילם הצעיר בעת הצטרפותם ושל שהותם הממושכת במערכת. תופעה דומה קיימת גם בקרב הסובלים מבעיות נפשיות, ככל הנראה בעקבות שיעורי החלמה נמוכים בקרב אוכלוסייה זו. מנגד קיימת מגמה הפוכה בקרב הסובלים מפגיעה בבלוטות הלימפה²³ כתוצאה משיעורי תמותה גבוהים בקרבם²⁴.

לוח 6
מקבלי קצבת נכות לפי שנת הצטרפות וליקוי עיקרי
דצמבר 2011

שנת הצטרפות									סך הכול		ליקוי עיקרי	
2011	2010	2009	2008	2007	2006	2000-2005	1990-1999	1974-1989	אחוזים	מספרים מוחלטים		
19,304	17,876	15,142	13,240	13,025	12,000	56,832	46,916	20,414		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		אחוזים	
12.6	15.1	16.7	16.8	17.6	18.0	20.0	24.5	30.5	20.2	43,376	הפרעות פסיכוטיות	נפשי
11.8	13.0	13.4	13.6	14.2	14.1	14.1	12.4	4.8	12.5	26,803	הפרעות פסיכונורוטיות	
4.3	5.1	5.6	6.0	7.0	7.3	8.4	14.4	28.2	10.5	22,447	פיגור שכלי	
14.2	8.4	4.8	4.0	3.3	3.0	2.4	1.6	0.5	4.0	8,529	בלוטות הלימפה	פנימי
2.4	1.7	1.6	1.5	1.2	1.1	0.9	0.9	0.5	1.2	2,518	מחלות דם (אנמיה)	
5.0	5.1	4.5	5.7	6.3	6.8	5.3	2.5	0.7	4.3	9,291	סוכרת	
2.7	2.6	2.6	2.3	2.4	2.5	2.4	1.9	0.7	2.2	4,673	מחלות ריאה	
0.3	0.6	0.5	0.6	0.6	0.6	0.8	0.8	0.2	0.6	1,290	אסטמה	
7.6	7.8	8.3	8.4	7.8	8.4	7.9	5.8	1.6	6.9	14,813	מחלות לב	
1.6	1.1	1.1	0.8	0.8	0.8	0.8	0.5	0.1	0.8	1,683	מחלות כבד	
5.2	5.3	5.6	4.9	4.5	4.3	4.1	2.9	1.4	4.0	8,530	אחר	
1.9	2.3	2.3	2.6	2.3	2.4	2.1	1.8	1.1	2.0	4,343	כליות	אורוגניטלי
0.5	0.6	0.8	0.7	0.8	0.7	0.6	0.4	0.1	0.5	1,148	שלפוחית השתן	
0.5	0.9	1.2	1.0	1.0	0.9	0.9	0.7	0.1	0.8	1,647	אחר	
9.8	10.7	10.2	10.8	10.9	10.1	10.4	9.7	8.5	10.1	21,586	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים	נירולוגי
1.3	1.5	1.5	1.7	1.6	1.7	1.9	2.8	2.7	2.0	4,336	הפרעות פרכוסיות	
0.6	0.8	0.9	0.8	0.9	0.7	0.8	1.0	0.7	0.8	1,742	אחר	
8.8	6.2	6.1	6.0	5.5	5.3	4.8	3.8	1.9	5.0	10,753	מחלות עצמות ופרקים	לוקומוטורי
1.3	1.9	1.7	1.7	1.8	1.5	1.6	1.3	0.5	1.4	3,080	פגיעה בעמוד השדרה	
0.5	0.6	0.7	0.7	0.6	0.7	0.6	0.5	0.4	0.6	1,216	גפיים עליונות	
0.6	1.0	1.2	1.5	1.0	1.3	1.2	1.5	0.8	1.2	2,517	גפיים תחתונות	
0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	82	אחר	
3.4	3.8	4.5	4.9	4.8	5.0	5.3	5.9	5.7	5.1	10,845	ראייה	חושי
2.6	3.4	3.4	2.6	2.4	2.3	2.0	2.1	1.1	2.3	4,892	חירשות	
0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	190	מחלות אף, פה וגרון	אחר
0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	74	לסתות ושיניים	
0.4	0.6	0.5	0.4	0.4	0.5	0.5	0.4	0.2	0.4	944	פגימות בעור	
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6.8	0.7	1,401	אחר	

²¹ שנת ההצטרפות מוגדרת כשנה האחרונה שבה החל הנכה לקבל קצבה. אם במהלך חייו קצבתו הופסקה למשך חצי שנה ויותר, מכל סיבה שהיא, שנת ההצטרפות אינה מייצגת את השנה שבה הוא החל לקבל קצבה לראשונה.

²² לוח זה אינו מעיד בהכרח על הבדלים במאפייני המצטרפים לקצבת נכות במהלך השנים, שכן הוא מושפע מאוד ממשך השהות של האדם במערכת נכות ומשיעור ה"נישירה" ממנה בהתאם לגילו ולמצבו הרפואי.

²³ סעיף זה ניתן בדרך כלל לחולים הסרטניים.

²⁴ ייתכן כי בשלבים הראשונים של המחלה יכולתם לעבוד אינה נפגעת או שהם מנצלים ימי מחלה, והם מצטרפים למערכת בשלבים מתקדמים של המחלה.

לוח 7 מציג את ההבדלים בגילם של המצטרפים לאורך השנים. בדומה לנאמר לעיל, רבים הנכים שהצטרפו למקבלי קצבת הנכות עם הגיעם לגיל 18, ככל הנראה לאחר שסיימו לקבל גמלה לילד נכה. אפשר לראות גם שיעור גבוה של מצטרפים בני 45+, שנוכחותם במערכת קטנה ככל שחולף הזמן. הדבר נובע בראש ובראשונה מתנאי הזכאות לקצבת נכות, המופסקת לאחר גיל הפרישה²⁵, אך ייתכן שגם משיעורי התמותה הגבוהים יותר בקרבם (בייחוד אם מביאים בחשבון את חומרת ליקוייהם בהשוואה ליתר).

לוח 7
מקבלי קצבת נכות לפי גיל ההצטרפות ושנת ההצטרפות
דצמבר 2011

שנת הצטרפות	גיל הצטרפות (אחוזים)										סך הכול	
	60-גיל פרישה	59-55	54-50	49-45	44-40	39-35	34-30	29-25	24-20	19-18	אחוזים	מספרים מוחלטים
סך הכול	9,799	18,672	23,474	23,824	21,933	20,435	19,453	19,557	20,733	36,869	214,749	מספרים מוחלטים
אחוזים	4.6	8.7	10.9	11.1	10.2	9.5	9.1	9.1	9.7	17.2	100	
1989-1974	.	.	.	.	1.8	7.7	13.8	19.1	23.3	34.3	100	20,414
1999-1990	.	.	3.9	11.4	15.2	14.6	12.4	11.0	10.6	20.8	100	46,916
2005-2000	0.3	7.8	16.1	15.6	11.9	9.4	8.4	7.9	7.9	14.8	100	56,832
2006	4.1	14.0	16.7	12.6	9.7	8.0	7.3	6.5	7.6	13.5	100	12,000
2007	6.7	14.9	14.8	11.4	9.1	7.4	6.7	6.7	7.7	14.7	100	13,025
2008	8.4	16.2	14.5	10.9	8.9	7.5	6.7	6.6	7.2	13.2	100	13,240
2009	9.5	16.5	13.4	10.5	8.4	7.3	7.0	7.0	7.3	13.1	100	15,142
2010	13.5	16.5	12.7	9.8	7.5	7.3	6.5	6.8	7.0	12.3	100	17,876
2011	17.1	15.7	12.0	9.4	8.0	7.2	6.3	6.3	6.6	11.6	100	19,304

בלוח 8 מוצגים מקבלי קצבת נכות על-פי הליקוי העיקרי ואחוז הנכות הרפואית הכולל. אפשר לראות כי למקבלי קצבה רבים (כ-42%) אחוזים רפואיים נמוכים מ-60% – כנראה משום שיש להם ליקוי דומיננטי (של 25% נכות לפחות) או בגלל הגדרות הזכאות לקצבה²⁶. עוד עולה מהלוח כי לשיעור גבוה של נכים הסובלים מבעיות בבלוטות הלימפה, בכליות, במערכת הדם, במערכת הנירולוגית ומעיוורון – אחוזים רפואיים שבין 90 ל-100; עובדה המעידה על חומרתם של ליקויים אלה כפי שמצוין בספר הליקויים שלפיו פועלים במוסד.

²⁵ מטבע הדברים אדם שהצטרף בגיל מבוגר למדי לפני שלושים שנה אינו יכול להימצא במערכת.
²⁶ לדוגמה: שיעורי נכות רפואית הקבועים בספר הליקויים, שיעור הנכות הרפואית הנדרש מנשים המוגדרות כעקרות בית וכו'.

לוח 8
מקבלי קצבת נכות, לפי אחוז רפואי וליקוי עיקרי
דצמבר 2011

אחוז רפואי						סך הכול		ליקוי עיקרי	
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-40	אחוזים	מספרים מוחלטים		
37,292	20,303	30,536	36,867	59,016	30,735		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
17.4	9.5	14.2	17.2	27.5	14.3	100		אחוזים	
5.3	1.6	11.1	9.5	60.6	11.9	100	43,376	הפרעות פסיכוטיות	נפשי
2.0	1.9	6.9	13.7	36.5	39.0	100	26,803	הפרעות פסיכונורוטיות	
11.7	6.1	18.7	28.7	11.6	23.3	100	22,447		פיגור שכלי
72.7	3.1	6.6	6.5	10.6	0.4	100	8,529	בלוטות הלימפה	פנימי
33.6	8.8	16.0	15.4	20.8	5.4	100	2,518	מחלות דם (אנמיה)	
24.1	36.6	21.7	11.3	3.5	2.9	100	9,291	סוכרת	
10.7	15.2	19.6	32.7	15.4	6.4	100	4,673	מחלות ריאה	
0.1	2.8	12.7	24.8	33.1	26.5	100	1,290	אסטמה	
5.1	8.8	17.8	24.5	29.5	14.3	100	14,813	מחלות לב	
11.9	12.6	27.7	13.8	17.3	16.6	100	1,683	מחלות כבד	
11.5	13.8	17.5	23.2	21.9	12.2	100	8,530	אחר	
57.1	11.9	10.0	11.8	6.4	2.7	100	4,343	כליות	אורוגניטלי
15.7	25.3	27.8	15.5	12.1	3.7	100	1,148	שלפוחית השתן	
0.4	3.8	13.7	29.8	33.0	19.4	100	1,647	אורוגניטלי-אחר	
33.9	18.6	14.6	16.6	10.9	5.5	100	21,586	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים	ניירולוגי
31.5	18.6	11.4	17.3	15.1	6.1	100	4,336	הפרעות פרכוסיות	
3.6	15.7	22.6	26.9	19.9	11.3	100	1,742	ניירולוגי-אחר	
11.7	12.8	12.6	23.0	27.2	12.6	100	10,753	מחלות עצמות ופרקים	לוקומוטורי
3.3	4.0	10.3	25.5	32.2	24.7	100	3,080	פגיעה בעמוד השדרה	
2.3	11.8	19.2	27.5	25.3	13.7	100	1,216	גפיים עליונות	
7.6	15.0	21.1	24.8	21.3	10.2	100	2,517	גפיים תחתונות	
3.7	2.4	7.3	29.3	35.4	22.0	100	82	אחר	
59.5	9.7	11.9	8.9	7.0	3.1	100	10,845	ראייה	חושי
4.0	25.0	35.5	23.8	8.2	3.5	100	4,892	חירשות	
2.6	11.6	19.5	35.8	24.2	6.3	100	190	מחלות אף, פה וגרון	אחר
4.1	13.5	20.3	32.4	25.7	4.1	100	74	לסתות ושיניים	
6.8	8.5	15.6	24.9	31.8	12.5	100	944	פגימות בעור	
28.1	3.4	22.1	20.4	21.2	4.8	100	1,401	אחר	

לוח 9 מציג את התפלגות מקבלי קצבת נכות על-פי האחוזים הרפואיים הכוללים שנקבעו להם ואחוזי הנכות הרפואית הניתנים בעבור סעיף הליקוי העיקרי בלבד של הנכה. מהתבוננות בלוח בולטת העובדה, כי בדרך כלל לקביעת אחוזי נכות רפואיים גבוהים בעבור סעיף הליקוי העיקרי

השפעה מכרעת על אחוזי הנכות הרפואית שנקבעים לנכה. בדיקה²⁷ העלתה כי יש התאמה בין אחוז הנכות הכולל ואחוז הנכות בעבור סעיף הליקוי העיקרי, בעיקר בנוגע לליקויים פנימיים ונפשיים. במקרים שבהם הנכה סובל ממחלות המגבירות את הסיכון לפתח סיבוכים ומחלות כרוניות אחרות (כגון סוכרת) או מליקויים הנגרמים מסיבוכים של מחלה כלשהי (כגון מחלות ריאה), יש שוני גדול יותר בין אחוזי הנכות הרפואית של הנכה לאחוז הנכות בליקוי העיקרי.

לוח 9

מקבלי קצבת נכות, לפי אחוז ליקוי עיקרי ואחוז רפואי כולל
דצמבר 2011

אחוז רפואי כולל						סך הכול		אחוז ליקוי עיקרי
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-40	אחוזים	מספרים מוחלטים	
37,292	20,303	30,536	36,867	59,016	30,735		214,749	סך הכול
100	100	100	100	100	100	100		
1.1	0.2	1.0	0.8	0.5	0.3	0.7	1,435	14-1
.	0.1	0.9	3.3	1.7	3.5	1.7	3,598	24-15
0.0	1.9	6.8	14.9	13.2	20.9	10.3	22,197	39-25
0.2	6.8	14.0	20.0	17.3	75.3	21.6	46,387	49-40
1.1	15.7	24.6	29.7	67.2	.	28.8	61,857	59-50
6.7	36.7	22.4	31.3	.	.	13.2	28,357	69-60
4.1	14.0	30.2	.	.	.	6.3	13,589	79-70
5.7	24.4	.	.	.	.	3.3	7,090	89-80
81.0	.	.	.	.	.	14.1	30,239	100-90

התפלגות של דרגות אי הכושר והאחוזים הרפואיים של מקבלי הקצבה בחלוקה לפי מין מובאת בלוח 10. השלכות מבחני הזכאות השונים בין נכים משתכרים לעקרות בית בולטות לעין. כ-84% מהנכים המשתכרים מקבלים דרגה מלאה לעומת 37.7% בלבד מבין עקרות הבית. מנגד בולט הנתון הגבוה של עקרות הבית בעלות דרגת אי-כושר של 74% לעומת משתכרים. מהלוח עולה כי 97% מהנכים שלהם 90% נכות רפואית ויותר זכאים לגמלה מלאה בעוד שרק 73% מבין הנכים שלהם 40-49% נכות רפואית מקבלים גמלה בשיעור 100%.

²⁷ ר' נספח 2.

לוח 10
מקבלי קצבת נכות, לפי דרגת אי-כושר ואחוז רפואי
דצמבר 2011

דרגת אי כושר								סך הכול	אחוז רפואי	מין
100		74		65		60				
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים			
100	173,134	100	3,950	100	13,255	100	24,410	214,749	סך הכול	סך הכול
	80.6		1.8		6.2		11.4	100		
12.9	22,391	13.5	535	16.6	2,198	23.0%	5,611	30,735	49-40	
25.9	44,849	26.5	1,046	33.9	4,492	35.4	8,629	59,016	59-50	
15.4	26,656	24.6	971	25.8	3,424	23.8	5,816	36,867	69-60	
14.6	25,222	18.2	718	13.6	1,807	11.4	2,789	30,536	79-70	
10.3	17,758	11.3	445	6.9	909	4.9	1,191	20,303	89-80	
20.9	36,258	5.9	235	3.2	425	1.5	374	37,292	100-90	
100	105,415	100	1,474	100	5,212	100	12,389	124,490	סך הכל	גברים
	84.7		1.2		4.2		10.0	100		
12.9	13,648	18.1	267	23.3	1,215	26.0	3,227	18,357	49-40	
26.3	27,763	24.1	355	25.0	1,305	29.6	3,665	33,088	59-50	
14.8	15,581	23.9	352	24.8	1,293	24.1	2,988	20,214	69-60	
14.8	15,629	18.5	272	15.8	826	13.0	1,615	18,342	79-70	
10.6	11,201	12.4	183	8.5	442	5.9	727	12,553	89-80	
20.5	21,593	3.1	45	2.5	131	1.3	167	21,936	100-90	
100	61,528	100	1,134	100	3,695	100	7,472	73,829	סך הכל	נשים משתכרות
	83.3		1.5		5.0		10.1	100		
14.2	8,743	23.6	268	26.6	983	31.9	2,384	12,378	49-40	
26.0	16,003	27.3	310	30.9	1,140	31.3	2,340	19,793	59-50	
16.6	10,231	25.9	294	25.0	923	22.7	1,693	13,141	69-60	
13.9	8,552	12.8	145	11.1	410	9.7	727	9,834	79-70	
9.2	5,669	7.6	86	4.7	174	3.4	254	6,183	89-80	
20.0	12,330	2.7	31	1.8	65	1.0	74	12,500	100-90	
100	6,191	100	1,342	100	4,348	100	4,549	16,430	סך הכל	עקרות בית
	37.7		8.2		26.5		27.7	100		
17.5	1,083	28.4	381	47.1	2,047	57.7	2,624	6,135	59-50	
13.6	844	24.2	325	27.8	1,208	25.0	1,135	3,512	69-60	
16.8	1,041	22.4	301	13.1	571	9.8	447	2,360	79-70	
14.3	888	13.1	176	6.7	293	4.6	210	1,567	89-80	
37.7	2,335	11.8	159	5.3	229	2.9	133	2,856	100-90	

בלוח 11 מוצגת חלוקת מקבלי קצבת נכות לפי הליקוי העיקרי והקבוצה שהם משתייכים אליה, כחלק מתיקון 109 לחוק (ר' הסבר לעיל). מאז הוחל החוק, חלה ירידה בשיעור המשתייכים לקבוצה א', שכן בעת החקיקה היתה קבוצה גדולה למדי של מקבלי קצבה לזמן ממושך, וככל שחולף הזמן שיעורה קטן²⁸. אפשר לראות ייצוג גבוה של הסובלים מפיגור שכלי ובעיות פסיכוטיות בקבוצה א' כתוצאה מהגדרות החוק וייצוג גבוה של הסובלים מבעיות לוקומוטוריות בקבוצה ב'.

²⁸ זכאות ממושכת נקבעה לנכים שהיו זכאים לקצבה בחודש אוגוסט 2009. המצטרפים החדשים משויכים לקבוצה א' או ב' אך ורק על-פי מצבם הרפואי.

לוח 11
מקבלי קצבת נכות, לפי קבוצה, מין וליקוי עיקרי
דצמבר 2011

שיוך קבוצה (אחוזים)					סך הכול		ליקוי עיקרי	
ללא	ב		א		אחוזים	מספרים מוחלטים		
עקרות בית	נשים משתכרות	גברים	נשים משתכרות	גברים				
16,430	19,495	30,011	54,334	94,479		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
100	100	100	100	100	100		אחוזים	
17.3	6.1	7.3	23.2	26.0	20.2	43,376	הפרעות פסיכוטיות	נפשי
9.3	24.1	17.7	10.8	10.0	12.5	26,803	הפרעות פסיכונורוטייות	
2.6	2.6	2.2	16.8	12.4	10.5	22,447		פיגור שכלי
5.7	9.9	6.6	3.0	2.1	4.0	8,529	בלוטות הלימפה	פנימי
1.8	2.1	1.6	1.1	0.8	1.2	2,518	מחלות דם (אנמיה)	
4.6	2.5	4.0	2.8	5.6	4.3	9,291	סוכרת	
2.9	2.5	3.5	1.7	1.9	2.2	4,673	מחלות ריאה	
1.2	0.8	0.6	0.8	0.4	0.6	1,290	אסטמה	
5.9	4.3	15.6	2.5	7.4	6.9	14,813	מחלות לב	
0.7	1.1	1.4	0.5	0.7	0.8	1,683	מחלות כבד	
5.0	5.4	6.3	3.2	3.2	4.0	8,530	אחר	
2.4	1.2	2.1	1.5	2.4	2.0	4,343	כליות	אורוגניטלי
0.6	0.4	0.7	0.5	0.5	0.5	1,148	שלפוחית השתן	
2.1	2.5	0.1	1.4	0.0	0.8	1,647	אחר	
9.8	9.9	11.6	9.6	9.9	10.1	21,586	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים	נוירולוגי
2.5	1.8	1.3	2.6	1.9	2.0	4,336	הפרעות פרכוסיות	
1.2	0.8	1.0	0.7	0.8	0.8	1,742	אחר	
10.5	11.3	6.1	4.6	2.6	5.0	10,753	מחלות עצמות ופרקים	לוקומוטורי
2.1	2.2	2.3	1.2	1.0	1.4	3,080	פגיעה בעמוד השדרה	
0.9	0.7	0.8	0.4	0.5	0.6	1,216	גפיים עליונות	
1.8	1.2	1.2	1.1	1.1	1.2	2,517	גפיים תחתונות	
0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	82	אחר	
6.8	3.0	3.1	5.7	5.4	5.1	10,845	ראייה	חושי
1.4	2.6	2.2	2.8	2.1	2.3	4,892	חירשות	
0.1	0.0	0.2	0.0	0.1	0.1	190	מחלות אף, פה וגרון	אחר
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	74	לסתות ושיניים	
0.6	0.7	0.6	0.4	0.3	0.4	944	פגיונות בעור	
0.1		0.0	1.0	0.9	0.7	1,401	אחר	

בחוק הביטוח הלאומי²⁹ מוגדר כי במקרים שבהם "נוכח המוסד כי הזכאי לגמלה אינו יכול לגבותה, או כי מתן הגמלה לידי אינו לטובת הזכאי או לטובת האדם שבשבילו היא ניתנת, רשאי המוסד למנות את מי שבהחזקתו נמצא הזכאי, ולשלם לו את הגמלה, בתנאים שייראו למוסד". זהות מקבל הקצבה על פי הליקוי העיקרי מוצגת בלוח 12. 81.4% מהזכאים לקצבה מקבלים את הקצבה בעצמם. בין הנכים שמונה להם מקבל קצבה, בולטים הסובלים מפיגור שכלי, מבעיות נפשיות ומתסמונות נוירולוגיות, שכן במצבים רפואיים קשים כאלה אין הנכה מסוגל לדאוג לעצמו.

²⁹ חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה – 1995, סימן ב': יעוד הגמלה, סעיף 304 (א) – מינוי מקבל גמלה.

לוח 12
מקבלי קצבת נכות, לפי מקבל הגמלה וליקוי עיקרי
דצמבר 2011

מקבל הגמלה					סך הכול		ליקוי עיקרי	
גוף מקבל גמלה	אפוטרופוס ציבורי	אפוטרופוס	מנוי	הנכה עצמו	אחוזים	מספרים מוחלטים		
4,469	1,402	4,514	29,646	174,718		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
2.1	0.7	2.1	13.8	81.4			אחוזים	
4.8	1.0	2.1	16.3	75.8	100	43,376	הפרעות פסיכוטיות	נפשי
1.3	0.9	0.8	9.6	87.4	100	26,803	הפרעות פסיכונורוטיות	
6.6	0.9	9.6	64.2	18.7	100	22,447		פיגור שכלי
0.2	0.6	0.2	1.0	98.1	100	8,529	בלוטות הלימפה	
0.1	0.2	0.4	3.3	96.1	100	2,518	מחלות דם (אנמיה)	
0.1	0.3	0.2	0.9	98.6	100	9,291	סוכרת	
0.1	0.3	0.2	0.5	98.9	100	4,673	מחלות ריאה	פנימי
.	0.4	.	0.6	99.0	100	1,290	אסטמה	
0.1	0.2	0.1	0.7	98.9	100	14,813	מחלות לב	
0.2	.	0.1	1.2	98.5	100	1,683	מחלות כבד	
0.2	0.4	0.4	1.9	97.1	100	8,530	אחר	
0.1	0.3	0.2	1.4	97.9	100	4,343	כליות	
0.3	0.6	0.3	1.6	97.2	100	1,148	שלפוחית השתן	אורוגניטלי
.	0.5	0.1	0.5	98.8	100	1,647	אחר	
0.8	0.6	2.4	12.2	84.1	100	21,586	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים	
0.9	0.4	2.2	16.8	79.7	100	4,336	הפרעות פרכוסיות	ניירולוגי
0.1	0.2	0.2	1.5	97.9	100	1,742	אחר	
0.2	0.5	0.4	1.9	97.0	100	10,753	מחלות עצמות ופרקים	
0.0	0.4	0.1	0.6	98.9	100	3,080	פגיעה בעמוד השדרה	
0.2	0.2	0.2	0.5	98.8	100	1,216	גפיים עליונות	לוקומוטורי
0.3	0.5	0.4	0.7	98.1	100	2,517	גפיים תחתונות	
.	.	.	2.4	97.6	100	82	אחר	
0.4	0.3	1.0	4.8	93.6	100	10,845	ראייה	
0.4	0.4	0.6	5.9	92.8	100	4,892	חירשות	חושי
.	0.5	.	2.6	96.8	100	190	מחלות אף, פה וגרון	
.	.	.	.	100.0	100	74	לסתות ושיניים	
0.1	0.2	0.2	1.3	98.2	100	944	פגימות בעור	אחר
13.3	1.3	21.1	35.8	28.6	100	1,401	אחר	

התפלגות מקבלי קצבת נכות לפי מצבם המשפחתי והליקוי העיקרי מופיעה בלוח 13. על-פי נתוני הלמ"ס, כ-56% מהאוכלוסייה הבוגרת בישראל נשואים וכ-31% אינם נשואים ולא נישאו בעבר. בקרב מקבלי קצבת נכות התמונה שונה במקצת. שיעור הנשואים נמוך בכ-10 נקודות אחוז ושיעור הנכים שלא נישאו בעבר גבוה בכ-4 נקודות. אין זה מפתיע, משום שעיקר השוני נובע ממצבם של הסובלים מפיגור שכלי או מהפרעות נפשיות – ליקויים שכפי שהוסבר לעיל מופיעים בגיל צעיר למדי והסבירות להירפא מהם נמוכה.

לוח 13

מקבלי קצבת נכות לפי מצב משפחתי וליקוי עיקרי

דצמבר 2011

לא נשואים		נשואים	סך הכול		ליקוי עיקרי	
לא נישא בעבר	סך הכול		אחוזים	מספרים מוחלטים		
74,791	111,806	102,943		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
34.9	52.3	47.8	100		אחוזים	
51.1	70.3	29.7	100	43,376	הפרעות פסיכוטיות	נפשי
36.3	61.7	38.3	100	26,803	הפרעות פסיכונורוטיות	
82.4	88.5	11.5	100	22,447		פיגור שכלי
12.0	30.4	69.6	100	8,529	בלוטות הלימפה	פנימי
26.7	45.8	54.2	100	2,518	מחלות דם (אנמיה)	
7.6	25.3	74.8	100	9,291	סוכרת	
11.3	32.7	67.3	100	4,673	מחלות ריאה	
10.2	34.3	65.8	100	1,290	אסטמה	
6.4	22.7	77.3	100	14,813	מחלות לב	
13.5	38.1	62.0	100	1,683	מחלות כבד	
17.2	35.5	64.5	100	8,530	אחר	
16.3	31.2	68.9	100	4,343	כליות	אורוגניטלי
17.7	35.6	64.5	100	1,148	שלפוחית השתן	
8.6	35.4	64.6	100	1,647	אחר	
30.9	46.5	53.5	100	21,586	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים	ניורולוגי
41.3	57.3	42.8	100	4,336	הפרעות פרכוסיות	
16.9	34.9	65.3	100	1,742	אחר	
16.8	34.5	65.6	100	10,753	מחלות עצמות ופרקים	לוקומוטורי
12.2	30.4	69.8	100	3,080	פגיעה בעמוד השדרה	
17.4	33.1	66.9	100	1,216	גפיים עליונות	
17.2	37.6	62.5	100	2,517	גפיים תחתונות	
19.5	36.6	63.4	100	82	אחר	
27.2	42.2	57.8	100	10,845	ראייה	חושי
36.8	49.9	50.2	100	4,892	חירשות	
15.3	34.2	65.8	100	190	אף, פה וגרון	אחר
23.0	41.9	58.1	100	74	לסתות ושיניים	
21.0	39.0	61.1	100	944	צלקות ופגימות בעור	
82.7	88.7	11.6	100	1,401	אחר	

פירוט מצבם המשפחתי של מקבלי הקצבה והתלויים בהם, כהגדרתם בחוק (ר' הסבר לעיל), מובא בלוח 14. 48% ממקבלי הקצבה נשואים (או שיש להם ידועה/בציבור), כ-12% בהם (12,438 אנשים) נשואים לאדם המקבל גם הוא קצבת נכות. כ-41% ממקבלי הקצבה הנשואים אינם זכאים לתוספת בעבור בני זוגם. כמה סיבות לכך: לבן/ת הזוג יש הכנסות חודשיות גבוהות מ-57% מהשכר הממוצע; או לנכה הכנסות אחרות שלא מעבודה, שאינן מזכות אותו בתוספת בעבור התלויים בו³⁰; או שהחוק אינו מאפשר לקבל תוספת בעבורם (רלוונטי לעקרונות בית).

³⁰ על-פי החוק תוספת התלויים המגיעה לאדם מקוזזת שקל מול שקל מהשקל הראשון.

שיעור הנשים המשתכרות הנשואות הנמוך למדי מוסבר בהגדרת עקרת הבית בחוק, שלפיה נשים נשואות שאינן פעילות בשוק העבודה (פרק הזמן הקבוע בחוק לפני קרות הנכות) אינן מוגדרות כמשתכרות בביטוח לאומי אלא כעקרות בית.

לוח 14
מקבלי קצבת נכות, לפי הרכב תלויים, מין ומצב משפחתי
דצמבר 2011

מין	מצב משפחתי	סך הכול		הרכב תלויים			מין	
		מספרים מוחלטים	אחוזים	יחיד	יחיד + ילד	יחיד + 2 ילדים		
סך הכול		214,749		141,967	16,079	18,357		
			100	66.1	7.5	8.6		
	נשואים	102,943	100	41.3	9.0	12.8		
	מהם: נשואים לנכה	12,438	100	81.9	9.0	9.1		
	לא נשואים	111,806	100	88.9	6.1	4.6		
	גברים	סך הכול	124,490		77,473	5,984	6,535	
				100	62.2	4.8	5.2	
		רווקים	44,483	35.7	44,021	282	180	
		נשואים	62,797	50.4	21,105	3,293	4,277	
		מהם: נשואים לנכה	6,219	5.0	5,069	533	617	
ידועה בציבור		376	0.3	.	.	.		
גרושים/פרודים		15,493	12.4	11,107	2,346	2,040		
אלמנים		1,341	1.1	1,240	63	38		
נשים משתכרות		סך הכול	73,829		55,211	7,575	7,195	
				100	74.8	10.3	9.7	
	רווקות	30,308	41.1	28,649	1,101	558		
	נשואות	23,716	32.1	12,168	3,434	4,308		
	מהן: נשואות לנכה	6,219	8.4	5,120	582	517		
	ידוע בציבור	42	0.1	.	.	.		
	גרושות/פרודות	17,082	23.1	11,943	2,889	2,250		
	אלמנות	2,681	3.6	2,451	151	79		
	עקרות בית	סך הכול	16,430		9,283	2,520	4,627	
				100	56.5	15.3	28.2	
נשואות		16,430	100	9,283	2,520	4,627		

לוח 15 מפרט את מספר הילדים שמתקיימת בהם הגדרת **ילד** של מקבלי קצבת נכות. כפי שאפשר לראות, לכ-19 אלף נכים שלושה ילדים ויותר שבעבור חלקם אין הם זכאים לתוספת תלויים, משום שהזכאות לתוספת מוגבלת לשני ילדים לכל היותר. בהשוואה ללוח 14 שלעיל, לכ-26 אלף נכים יש ילד אחד שמתקיימת בו הגדרת **ילד**, שחלקם אינם זכאים לתוספת בעבורו, ככל הנראה בגלל הכנסות אחרות שיש להם³¹.

³¹ בסקר הזה אין הצגה של ההכנסות מעבודה או שלא מעבודה שיש לנכה ושל סכומן.

לוח 15

מקבלי קצבת נכות לפי מספר ילדים, מין ומצב משפחתי

דצמבר 2011

מספר ילדים מתחת לגיל 21					סך הכול		מצב משפחתי	מין
4 ומעלה	3	2	1	ללא	אחוזים	מספרים מוחלטים		
9,562	9,441	15,993	26,583	153,170		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
4.5	4.4	7.4	12.4	71.3	100		אחוזים	
5,287	4,809	7,820	13,777	92,797		124,490	סך הכול - מספרים	גברים
4.2	3.9	6.3	11.1	74.5	100		אחוזים	
0.6	1.0	2.6	5.9	89.9	100	61,943	לא נשואים	
7.8	6.7	9.9	16.2	59.4	100	62,547	נשואים	
2,020	2,958	5,753	9,789	53,309		73,829	סך הכול - מספרים	נשים משתכרות
2.7	4.0	7.8	13.3	72.2	100		אחוזים	
1.2	2.0	4.7	9.8	82.3	100	50,118	לא נשואות	
6.0	8.2	14.4	20.5	50.9	100	23,711	נשואות	
2,255	1,674	2,420	3,017	7,064		16,430	סך הכול - מספרים	עקרות בית
13.7	10.2	14.7	18.4	43.0	100		אחוזים	

השתתפות בשוק העבודה

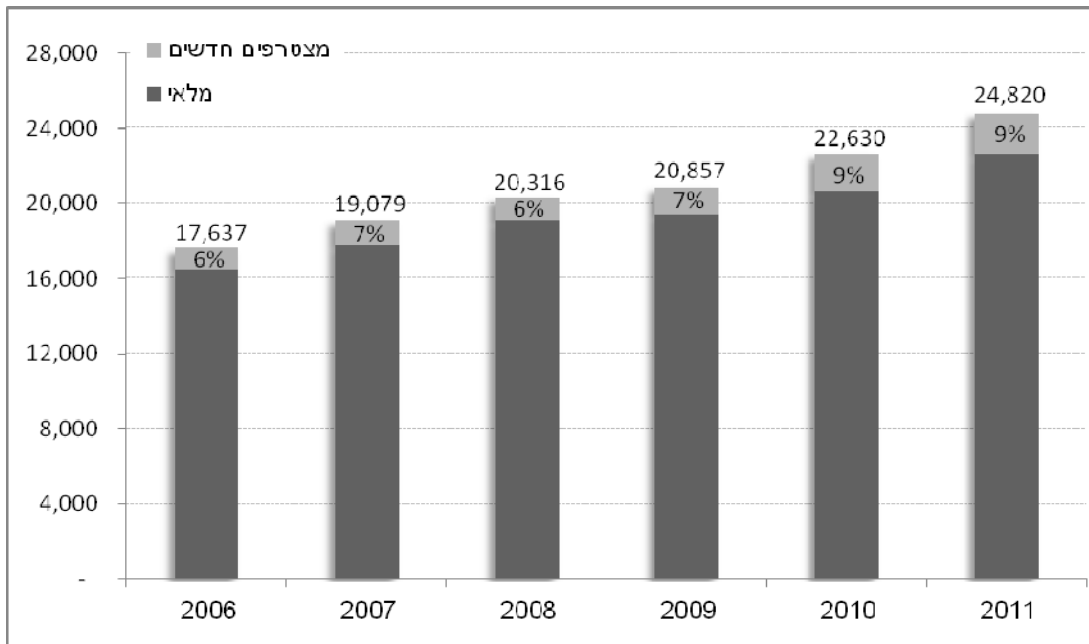
אחת הסוגיות החשובות בהקשר של מקבלי נכות הוא השתתפותם בשוק העבודה. הנושא העיקרי אשר בעטיו הוקמה ועדת לרון היה שילובם של מקבלי קצבת נכות בשוק העבודה, מתוך כוונה לשפר את איכות חייהם, לשלבם בחברה ולשפר את תדמיתם בעיני הציבור. ארגון ה-OECD, שאליו הצטרפה מדינת ישראל לאחרונה, מדגיש במדיניותו את הצורך לעודד את מקבלי הקצבאות להשתלב בשוק העבודה, לטובת המשך הצמיחה, תוך התמודדות עם החסמים הקיימים בו, בעיקר משום שלאחוז גדול מבין מקבלי הקצבה יכולת תעסוקה חלקית שאינה מנוצלת. שלושה גורמים לכך: (א) מוגבלויותיהם מעמידות אותם בעמדת נחיתות בתחרות הקיימת בשוק העבודה, (ב) מקומות עבודה רבים אינם נגישים או אינם מותאמים לאנשים עם מוגבלות, (ג) מקבלי הקצבה זכאים להטבות מגופים ציבוריים שונים, ולא מן הנמנע כי החשש מפגיעה בהטבות אלו מונע לפחות מחלקם לדרוש עבודה.

התרשים שלהלן נועד להציג את הבעיה שמתמודדים איתה קובעי המדיניות בישראל. בעשור האחרון רק כ-10% מממוצע מבין מקבלי קצבת נכות השתתפו באופן פעיל בשוק העבודה. עדיין מוקדם להסיק מסקנות בנוגע להשפעותיו של תיקון חוק 109 על שיעור ההשתתפות בעבודה, בעיקר לאור תקופת האכשרה הנדרשת בחוק. עם זאת, יש מגמת עלייה קלה בשיעור המועסקים בשנתיים האחרונות המוסברת בין היתר בשינוי בתנאי הזכאות לקצבה שחל בהשפעת תיקון החוק³². עיקר הגידול מוסבר במצטרפים החדשים, אשר חלק גדול יותר מהם אינם נפלטים משוק העבודה (7%-9%). יש לציין כי עבודה מוגדרת ככל עבודה שיש עימה שכר, ללא התחשבות בהיקף המשרה³³.

³² מספטמבר 2009 מתאפשרת השתכרות מעבודה לצד המשך קבלת קצבה, וכן הצטרפות למקבלי הקצבה בהכנסה הגבוהה משכר מינימום.

³³ לדוגמה: נכה שעבד בעבודה מוגנת שעה אחת במהלך חודש נתון ושכרו דווח לביטוח הלאומי – נחשב כעובד באותו חודש.

תרשים 2
מקבלי קצבת נכות המועסקים בשוק העבודה³⁴
 2011-2006

בלוח 16 מוצגות תקופות ההעסקה של מקבלי הקצבה לאחר מועד ההצטרפות למערכת לפי מין וגיל בעת ההצטרפות. תקופות העבודה נספרו בהתאם למספר חודשי העבודה שצבר הנכה לאחר מועד הצטרפותו (אלא אם כן מצוין אחרת). בולט כי שיעור הנכים, נשים וגברים כאחד, אשר עבדו לאחר הצטרפותם למערכת (35%),³⁵ נמוך לעומת שיעור העובדים באוכלוסייה (כ-65%). שתי סיבות לכך: (א) מצב רפואי שאינו מאפשר השתלבות בכוח העבודה, משום שנכה שלא איבד מכושרו להשתכר אינו מקבל קצבה; (ב) קצבת הנכות וההטבות הנלוות לה משמשת תחליף לשכר מעבודה. ועדת לרון שבחנה את הדרכים לתמרוץ ולעידוד השתלבותם של הנכים בשוק העבודה³⁶ ותיקון החוק שבא בעקבותיה (ר' הסבר לעיל) נועדו לשפר מצב זה בעתיד. כיום, כשנתיים וחצי מיום החלת התיקון, עדיין לא נצפה שינוי של ממש בשיעורי ההשתתפות בשוק העבודה של מקבלי קצבת נכות.

³⁴ הנתונים כוללים את כל המידע המדווח או הידוע במוסד, בין היתר גם על נכים המועסקים בתעסוקה מוגנת או נתמכת.

³⁵ על-פי הנתונים הקיימים במוסד, נכון להיום כ-12% ממקבלי הקצבה משתתפים בכוח העבודה.
³⁶ דו"ח הוועדה הציבורית לבדיקת ענייני הנכים ולקידום שילובם בקהילה, פרק 12: סיכום והמלצות, עמ' 94.

לוח 16

מקבלי קצבת נכות, לפי מין, גיל הצטרפות, ותקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות

דצמבר 2011

מין	גיל הצטרפות	תקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות (אחוזים)					סך הכול		
		10 שנות עבודה ומעלה	בין 5-9 שנים	בין 2-4 שנים	בין 12-23 חודשים	פחות מ-12 חודשים	לא עבד כלל	אחוזים	מספרים מוחלטים
סך הכול		3.2	8.6	10.6	5.2	7.3	65.0	100	214,749
גברים	סך הכול	3.5	8.7	10.3	5.3	7.7	64.6	100	124,490
	19-18	4.8	7.3	8.8	4.2	7.8	67.3	100	21,093
	24-20	5.4	10.5	12.0	6.1	11.9	54.1	100	11,681
	29-25	4.9	10.7	11.7	6.0	11.6	55.2	100	10,960
	34-30	4.7	9.8	10.0	5.8	9.8	60.0	100	10,069
	39-35	4.8	8.9	9.5	5.2	8.5	63.1	100	10,670
	44-40	4.1	9.5	9.2	5.4	7.4	64.4	100	11,460
	49-45	3.5	9.9	10.3	5.1	6.8	64.4	100	12,973
	54-50	2.0	10.4	10.7	5.4	6.3	65.2	100	13,865
	59-55	0.2	8.4	12.8	5.2	4.6	68.8	100	12,661
	60 - גיל פרישה	.	0.5	8.4	5.2	1.9	84.1	100	9,058
נשים	סך הכול	2.9	8.4	11.0	5.2	6.9	65.6	100	90,259
	19-18	3.7	6.4	8.5	4.2	7.7	69.5	100	15,776
	24-20	4.6	10.0	12.5	6.0	10.7	56.2	100	9,052
	29-25	4.0	10.4	12.2	5.7	9.2	58.6	100	8,597
	34-30	3.8	10.0	11.2	5.5	8.5	61.0	100	9,384
	39-35	3.5	9.4	10.3	5.1	6.6	65.0	100	9,765
	44-40	3.2	9.5	10.7	5.2	6.8	64.6	100	10,473
	49-45	1.7	9.9	11.6	5.6	5.4	65.9	100	10,851
	54-50	0.2	8.5	13.7	5.0	4.1	68.6	100	9,609
	59-55	.	0.6	11.1	5.9	2.0	80.4	100	6,011
	60 - גיל פרישה	.	.	.	0.3	.	99.7	100	741

לוח 17 מציג את התפלגות מקבלי קצבת נכות לפי נפת המגורים ותקופות התעסוקה לאחר ההצטרפות למערכת. אפשר להבחין בשיעורי השתתפות גבוהים יותר בשוק העבודה באזור המרכז (מחוזות תל-אביב והמרכז) לעומת שאר האזורים. שתי סיבות אפשריות לכך: (א) ייתכן שאפשרויות התעסוקה המגוונות יותר ושיעורי האבטלה הנמוכים באזור זה באים לידי ביטוי גם במקבלי קצבת נכות;³⁷ (ב) ייתכן שמאפייני האוכלוסייה בכל אזור משפיעים על שיעורי ההשתתפות בעבודה (לדוגמה, חרדים וערבים בירושלים וערבים בעכו, חדרה ויזרעאל).

³⁷ שיעור הבלתי מועסקים באוכלוסייה במחוז תל אביב והמרכז נמוך מהממוצע הארצי בכ-0.5%-1%, ואילו במחוזות ירושלים, הצפון והדרום הוא גבוה בכ-1% מממוצע זה.

לוח 17

מקבלי קצבת נכות, לפי נפה ותקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות

דצמבר 2011

תקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות (אחוזים)						סך הכול		מחוז/נפה
10 שנות עבודה ומעלה	בין 5-9 שנים	בין 2-4 שנים	בין 12-23 חודשים	פחות מ-12 חודשים	לא עבד כלל	אחוזים	מספרים מוחלטים	
3.2	8.6	10.6	5.2	7.3	65.0	100	214,749	סך הכול
2.6	6.8	9.6	4.9	5.8	70.3	100	19,641	ירושלים
4.1	9.8	12.2	6.1	8.5	59.4	100	4,157	הצפון צפת
3.5	9.0	12.3	5.7	7.3	62.1	100	4,470	כינרת
2.8	7.2	8.8	4.2	7.0	70.0	100	15,730	יזרעאל
2.5	5.7	7.1	4.0	6.2	74.5	100	17,570	עכו
2.5	8.7	11.0	4.4	6.6	66.8	100	1,107	גולן
3.5	9.8	11.0	5.8	8.1	61.8	100	19,744	חיפה חיפה
2.3	7.2	8.9	4.6	6.4	70.7	100	10,504	חדרה
3.1	7.7	9.9	5.0	7.1	67.2	100	12,018	המרכז השרון
4.8	11.7	13.5	5.7	8.1	56.2	100	14,539	פתח תקוה
3.0	8.5	11.1	5.3	7.8	64.3	100	7,558	רמלה
4.1	11.1	13.4	6.2	7.1	58.1	100	12,233	רחובות
4.2	10.2	11.8	5.6	8.4	59.8	100	39,066	תל אביב
2.7	7.7	10.3	5.0	7.6	66.8	100	14,453	הדרום אשקלון
2.0	7.0	9.7	5.2	7.3	68.7	100	17,927	באר שבע
2.1	8.0	12.0	6.9	6.4	64.5	100	4,032	יהודה ושומרון

לוח 18 נועד לאפשר בחינה של מקבלי הקצבה שהשתתפו בשוק העבודה, לאחר תחילת קבלת הקצבה, בהתאם לליקוי העיקרי. אפשר לראות כי הסובלים מליקוי אורוגניטלי (שאינו בכליות או בשלפוחית השתן) או מאסתמה, משתתפים בשיעורים הגבוהים ביותר, מכיוון שליקויים אלה נחשבים בדרך כלל קלים.

מקבלי קצבת נכות לפי ליקוי עיקרי ותקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות

דצמבר 2011

10 שנות עבודה ומעלה	תקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות (אחוזים)					סך הכול		ליקוי עיקרי
	בין 5-9 שנים	בין 2-4 שנים	בין 12-23 חודשים	פחות מ-12 חודשים	לא עבד כלל	אחוזים	מספרים מוחלטים	
6,956	18,368	22,755	11,248	15,761	139,661	214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
3.2	8.6	10.6	5.2	7.3	65.0	100	אחוזים	
4.0	11.4	12.3	6.0	10.5	55.8	100	43,376	נפשי
2.3	8.7	11.8	6.0	9.0	62.1	100	26,803	הפרעות פסיכונירוטיות
5.2	5.9	7.0	3.2	5.6	73.2	100	22,447	פיגור שכלי
1.2	5.3	7.2	4.3	3.4	78.5	100	8,529	פנימי
2.8	7.9	9.4	5.0	6.7	68.2	100	2,518	בלטות הלימפה
1.8	8.5	12.0	5.3	6.3	66.2	100	9,291	מחלות דם (אנמיה)
1.6	7.3	9.7	5.1	6.4	69.8	100	4,673	סוכרת
4.3	9.5	11.9	5.2	7.9	61.3	100	1,290	מחלות ריאה
2.5	9.1	11.8	5.7	6.9	64.0	100	14,813	אסטמה
1.8	7.7	11.0	4.8	6.3	68.4	100	1,683	מחלות לב
2.3	8.0	11.6	5.9	6.5	65.7	100	8,530	מחלות כבד
2.3	8.0	11.7	6.1	6.1	65.8	100	4,343	אחר
1.7	8.6	13.0	6.6	6.6	63.5	100	1,148	אורוגניטלי
2.1	10.4	14.1	7.7	6.9	58.9	100	1,647	כליות
3.5	8.2	9.9	4.6	5.5	68.3	100	21,586	שלפוחית השתן
3.9	8.0	8.8	4.5	8.3	66.6	100	4,336	אחר
4.3	8.7	10.9	6.0	6.9	63.2	100	1,742	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים
2.0	6.6	9.7	4.7	4.9	72.0	100	10,753	הפרעות פרכוסיות
2.5	8.1	10.7	5.5	6.0	67.2	100	3,080	אחר
2.5	8.3	11.5	5.3	6.5	65.9	100	1,216	מחלות עצמות ופרקים
4.4	8.5	11.4	5.7	6.8	63.1	100	2,517	לוקומוטורי
1.2	7.3	6.1	8.5	8.5	68.3	100	82	פגיעה בעמוד השדרה
4.5	9.2	9.7	4.9	6.8	64.9	100	10,845	גפיים עליונות
2.6	7.0	9.8	6.2	7.3	67.2	100	4,892	גפיים תחתונות
1.6	8.9	7.4	6.3	6.8	68.9	100	190	אחר
4.1	9.5	12.2	4.1	13.5	56.8	100	74	חיוני
3.0	9.3	10.0	5.2	6.0	66.5	100	944	ראייה
10.6	6.6	8.5	4.7	8.9	60.7	100	1,401	חירשות
								מחלות אף, פה וגרון
								לסתות ושיניים
								פגימות בעור
								אחר

לוח 19 מפרט את השפעת תיקון חוק לרון על מצב התעסוקה של מקבלי הקצבה. כפי שאפשר לראות, שיעור נמוך מאוד מבין מקבלי הקצבה מנצלים את האפשרות ליהנות מקצבת עידוד (רובם גברים), ייתכן שבגלל כושר השתכרות נמוך או בגלל העדר מיצוי של כושרם להשתכר. עוד אפשר לראות כי השייכות לקבוצה א' או ב' אינה מנבאת בהכרח את סיכויי השתלבותו של מקבל הקצבה בשוק העבודה – לראיה שיעור גבוה יותר של נכים משתייכים לקבוצה א' בכל תקופה העסקה, גם בקרב הגברים וגם בקרב הנשים. ייתכן שלמועד הצטרפותם ולתקופות התעסוקה

הפוטנציאליות של חברי קבוצה ב' השפעה לא מבוטלת על כך וייתכן גם שרף ההכנסה השולל קצבה משפיע על שיעור הזכאים לקצבה בכל קבוצה. עוד עולה מן הלוח כי שיעורי ההשתתפות בשוק העבודה נמוכים מאוד בקרב מקבלות הקצבה המוגדרות עקרות בית בדומה למצבן לפני הזכאות לקצבה.

לוח 19

**מקבלי קצבת נכות, לפי נפה ותקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות
דצמבר 2011**

תקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות (אחוזים)						סך הכול		שיוך קבוצה	מין
10 שנות עבודה ומעלה	בין 5-9 שנים	בין 2-4 שנים	בין 12-23 חודשים	פחות מ-12 חודשים	לא עבד כלל	אחוזים	מספרים מוחלטים		
6,956	18,368	22,755	11,248	15,761	139,661		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
3.2	8.6	10.6	5.2	7.3	65.0	100		אחוזים	
1.7	5.8	15.8	18.1	58.5	.	100	915	מהם: מקבלי עידוד	
4.6	11.6	11.9	5.7	8.8	57.4	100	148,813	קבוצה א	
0.1	1.2	8.7	4.6	3.8	81.5	100	49,506	קבוצה ב	
0.5	2.7	4.7	2.6	5.1	84.4	100	16,430	ללא קבוצה	
3.5	8.7	10.3	5.3	7.7	64.6	100	124,490	סך הכול	גברים
2.1	5.3	15.5	17.6	59.5	.	100	624	מהם: מקבלי עידוד	
4.6	11.1	11.2	5.6	9.0	58.4	100	94,479	קבוצה א	
0.1	1.0	7.2	4.1	3.4	84.0	100	30,011	קבוצה ב	
3.4	9.7	12.4	5.8	7.3	61.4	100	73,829	סך הכול	נשים
1.0	6.9	16.5	19.2	56.4	.	100	291	מהם: מקבלי עידוד	משתכרות
4.5	12.6	13.0	5.9	8.4	55.6	100	54,334	קבוצה א	
0.2	1.5	10.8	5.5	4.4	77.6	100	19,495	קבוצה ב	
0.5	2.7	4.7	2.6	5.1	84.4	100	16,430	סך הכול	עקרות בית

כפי שאפשר לראות מהלוח הבא, לוח 20, כ-37% ממקבלי קצבת נכות שלא עבדו כלל לאחר ההצטרפות למערכת לא עבדו גם לפני – נראה שבגלל מצבם הרפואי. תופעה זוהי גם בקרב נכים שעבדו תקופות ממושכות, אולם יש לזכור שלגיל ההצטרפות למערכת השפעה לא מבוטלת על הנתונים.³⁸

³⁸ מן הסתם תקופות התעסוקה לפני הנכות של אדם שהתחיל לקבל קצבת נכות לפני גיל 25, אינן דומות לתקופות התעסוקה של אדם שהתחיל לקבל קצבה בגיל 55.

לוח 20

מקבלי קצבת נכות לפי תקופות תעסוקה לפני ואחרי ההצטרפות

דצמבר 2011

תקופות תעסוקה לאחר ההצטרפות (אחוזים)						סך הכול		תקופות תעסוקה לפני ההצטרפות
10 שנים ומעלה	בין 5-9 שנים	בין 2-4 שנים	בין 12-23 חודשים	פחות מ-12 חודשים	לא עבד כלל	אחוזים	מספרים מוחלטים	
6,956	18,368	22,755	11,248	15,761	139,661		214,749	סך הכול
100	100	100	100	100	100	100		
29.2	16.5	14.9	14.6	21.2	37.2	30.5	65,435	לא עבד כלל
18.5	15.0	12.5	13.3	20.0	11.0	12.5	26,864	פחות מ-12 חודשים
9.9	9.6	8.0	8.1	10.9	6.6	7.5	16,061	בין 12-23 חודשים
16.2	19.8	17.1	17.1	18.7	13.3	15.0	32,164	בין 2-4 שנים
13.7	19.8	20.8	19.0	15.9	14.1	15.7	33,689	בין 5-9 שנים
12.5	19.3	26.6	27.9	13.3	17.8	18.9	40,536	10 שנות עבודה ומעלה

לוח 21 מציג את התפלגות ההשכלה, כידוע במוסד³⁹, של כלל מקבלי קצבת נכות ובהבחנה בין המינים. בולט הנתון המצביע על שיעור נמוך של מקבלי קצבה בעלי השכלה על-תיכונית או אקדמית בהשוואה למצב באוכלוסייה, כפי שמשתקף בשנתון של הלמ"ס – כ-13% מבין מקבלי הקצבה לעומת כ-44% באוכלוסייה. זהו אחד הגורמים העיקרים שבעטיים נכים אינם מצליחים להשתלב בעבודה.

לוח 21

מקבלי קצבת נכות לפי מין והשכלה (אחוזים)

דצמבר 2011

עקרות בית	נשים משתכרות	גברים	סך הכול		השכלה
			אחוזים	מספרים מוחלטים	
16,430	73,829	124,490		214,749	סך הכול
100	100	100	100		
28.0	18.2	25.5	23.2	49,867	יסודית
25.8	27.4	25.7	26.3	56,525	תיכונית עיונית
17.8	19.0	17.7	18.2	39,057	תיכונית מקצועית
6.0	7.9	6.2	6.8	14,553	על תיכונית מקצועית
4.6	7.5	5.3	6.0	12,899	אקדמית
0.5	0.4	1.4	1.0	2,135	תורנית
17.3	19.7	18.0	18.5	39,713	אחר

³⁹ בעקבות תיקון 109 לחוק (חוק לרון) הופסקה בדיקת סף ההכנסה מעבודה, המאפשרת למקבלי קצבת נכות העובדים בהתאם להשכלתם להמשיך לקבל קצבה. הבדיקה הוחלפה בבדיקת סף ההכנסה מעבודה בהתאם לקבוצה שהם משתייכים אליה, ולכן במקרים רבים (בעיקר בנוגע למצטרפים חדשים) חסר דיווח על השכלתם.

הפעילות בסניפים

המוסד לביטוח לאומי מפעיל 23 סניפים ראשיים ו-15 סניפי משנה, ו-37 אשנבים⁴⁰, באחריות הסניפים הראשיים, הפרוסים בכל רחבי הארץ. אין עוררין על התלות הקיימת בין מאפייני הנכים מקבלי הקצבה בסניף ובין מאפייני הנכים בנפה או במחוז שבהם שוכן הסניף. בפרק זה נציג את התפלגות מקבלי קצבת הנכות בין הסניפים השונים, תוך חלוקת הסניפים למחוזות (כפי שמקובל בלמ"ס). חשוב לציין שמדובר בכלל מקבלי קצבת נכות שהצטרפו למערכת במהלך השנים, ואין להסיק מלוחות אלה דבר בנוגע לקביעות הנוכחיות בסניפים.

לוח 22 מציג את מספר הנכים שלהם דרגת אי-כושר צמיתה מתוך כלל הנכים בחלוקה לפי סניפים. כפי שאפשר להבחין, 93% ממקבלי הקצבה כיום הם בעלי דרגת אי-כושר צמיתה והם אינם נדרשים לשוב ולהיבדק לצורך קביעת זכאותם. עם זאת, כל מי שלא נקבעה לו דרגה מלאה יכול לשוב ולהיבדק כדי להעלות את דרגתו. כ-95% ממקבלי נכות מסניף טבריה הם בעלי דרגה צמיתה אך רק כ-90% מן המקבלים בסניף רמת גן.

לוח 22

מקבלי קצבת נכות לפי החלטות אי הכושר וסניף (אחוזים)

דצמבר 2011

החלטות אי כושר								סך הכול		סניף	מחוז
100%		74%		65%		60%		מתוכם : דרגה צמיתה	סך הכול		
מתוכם : דרגה צמיתה	סך הכול	מתוכם : דרגה צמיתה	סך הכול	מתוכם : דרגה צמיתה	סך הכול	מתוכם : דרגה צמיתה	סך הכול	מתוכם : דרגה צמיתה	סך הכול		
92.8	173,134	88.2	3,950	92.0	13,255	95.1	24,410	92.9	214,749		סך הכול
91.7	16,219	89.0	310	93.0	876	91.6	2,320	91.7	19,725		ירושלים
94.9	8,235	94.8	269	96.7	390	97.3	1,065	95.2	9,959	טבריה	הצפון
91.6	2,945	86.2	87	94.2	154	96.1	636	92.3	3,822	כרמיאל	
93.0	6,253	86.4	323	92.3	416	95.5	1,513	93.1	8,505	נהריה	
93.3	9,848	91.3	206	93.8	565	96.3	2,617	93.9	13,236	נצרת	
93.4	6,241	91.2	102	93.3	269	93.8	878	93.4	7,490	עפולה	
93.1	7,237	79.2	231	92.5	253	95.0	961	93.0	8,682	קריות	חיפה
92.1	9,497	80.2	232	88.9	443	93.1	980	91.8	11,152	חיפה	
93.6	8,546	85.9	156	86.4	935	97.4	1,214	93.3	10,851	חדרה	
93.3	9,047	96.3	81	94.4	372	93.6	1,456	93.4	10,956	נתניה	המרכז
92.8	7,337	84.3	140	94.6	443	95.5	918	93.1	8,838	כפר סבא	
93.5	8,338	88.9	171	91.9	902	95.8	1,026	93.5	10,437	פתח תקוה	
92.5	4,741	93.9	66	96.7	246	95.6	859	93.2	5,912	ראשון לציון	
91.9	8,825	88.9	126	98.0	253	95.5	802	92.3	10,006	רחובות	
92.1	8,225	95.6	113	83.2	731	96.4	1,151	92.0	10,220	רמלה	
92.9	7,139	86.0	57	94.4	303	93.8	945	93.0	8,444	תל אביב	תל אביב
93.6	8,082	90.5	63	92.4	1,586	96.6	533	93.6	10,264	יפו	
90.6	5,497	85.7	442	94.0	381	93.0	499	90.7	6,819	רמת גן	
91.9	3,087	96.5	115	87.9	423	91.2	354	91.5	3,979	בני ברק	
92.6	5,185	87.9	58	92.7	1,023	94.3	280	92.7	6,546	חולון	
91.2	4,330	88.6	70	91.9	320	93.8	546	91.5	5,266	אשדוד	הדרום
94.2	4,520	91.1	56	92.3	429	98.8	686	94.6	5,691	אשקלון	
93.3	13,760	88.9	476	94.0	1,542	95.5	2,171	93.5	17,949	באר שבע	

⁴⁰ לא כולל מכונים, נקודות ומוקדי שירות.

לוח 23 מציג את הקשר שבין אחוזי הנכות הרפואית לבין סניף הטיפול (ללא התחשבות בנפת המגורים)⁴¹. אי אפשר להצביע על הבדלים של ממש בין סניפי המוסד בקביעת האחוזים הרפואיים. עם זאת, סניף ראשון לציון בולט בשיעור גבוה של נכים בעלי 90% נכות רפואית ויותר (21.6%) לעומת סניף יפו, שבו שיעורם של אלה נמוך למדי (רק 13.5%).

לוח 23
מקבלי קצבת נכות לפי אחוזים רפואיים וסניף
דצמבר 2011

אחוז רפואי						סך הכול		סניף	מחוז
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-40	אחוזים	מספרים מוחלטים		
37,292	20,303	30,536	36,867	59,016	30,735		214,749	מספרים מוחלטים	סך הכול
17.4	9.5	14.2	17.2	27.5	14.3	100		אחוזים	
20.9	9.0	12.9	14.6	23.7	18.8	100	19,725		ירושלים
15.6	10.0	13.0	18.3	29.2	13.8	100	9,959	טבריה	הצפון
17.1	12.3	15.0	19.1	24.5	12.0	100	3,822	כרמיאל	
15.8	10.4	15.2	18.5	26.5	13.6	100	8,505	נהריה	
18.5	10.0	14.1	19.7	26.5	11.2	100	13,236	נצרת	
14.2	7.9	13.4	17.7	28.7	18.1	100	7,490	עפולה	
14.8	9.9	12.7	16.7	26.5	19.4	100	8,682	קריות	חיפה
14.1	8.5	13.2	16.5	32.1	15.7	100	11,152	חיפה	
16.6	9.3	13.8	18.8	27.9	13.7	100	10,851	חדרה	
16.9	10.6	14.9	16.8	28.7	12.1	100	10,956	נתניה	המרכז
18.0	9.5	14.0	16.5	28.9	13.0	100	8,838	כפר סבא	
17.8	8.5	14.2	16.5	29.5	13.5	100	10,437	פתח תקוה	
21.6	11.5	15.1	15.8	26.8	9.2	100	5,912	ראשון לציון	
20.4	9.9	14.7	16.4	27.5	11.1	100	10,006	רחובות	
17.6	10.7	16.2	18.5	26.2	10.9	100	10,220	רמלה	
16.4	7.7	13.4	14.9	30.8	16.7	100	8,444	תל אביב	תל אביב
13.5	8.6	14.1	18.0	25.7	20.1	100	10,264	יפו	
19.2	9.5	16.4	16.3	25.3	13.4	100	6,819	רמת גן	
16.2	7.7	15.3	15.7	30.8	14.3	100	3,979	בני ברק	
15.6	9.4	15.1	16.9	24.5	18.5	100	6,546	חולון	
20.3	11.0	15.3	16.5	26.9	10.0	100	5,266	אשדוד	הדרום
19.5	8.8	15.4	19.5	26.7	10.2	100	5,691	אשקלון	
17.3	9.0	14.3	17.6	28.8	13.1	100	17,949	באר שבע	

⁴¹ אסור לנתק את השפעת מחוז נפת המגורים על מצבם של הנכים בסניפים השונים.

לוח 24 מציג את משך זמן הטיפול הממוצע (בימים) בתיק תביעה לנכות בשנת 2011 בחלוקה לפי סניף ראשי. בסך הכול התקבלו השנה 92,921 תביעות בתחום נכות כללית (חלקן חדשות, חלקן מחודשות וחלקן של נכים שתקופת זכאותם הזמנית הסתיימה), וב-94% מהמקרים התקבלה החלטה. זמן הטיפול הממוצע הארצי היה 54 ימים, נמוך ב-17% לעומת 2010 וב-32% לעומת 2007. על אף שיעור ההחלטות הנמוך שהתקבלו בו, סניף בני ברק הוא הסניף שבו זמן הטיפול הקצר ביותר – כנראה משום מספר התיקים הקטן שהיו בו בטיפול השנה. הסניף שבו שיעור ההחלטות שהתקבלו הוא הגדול ביותר הוא אשקלון.

לוח 24
מספר התביעות, ההחלטות ומשך זמן הטיפול הממוצע בתביעה לפי סניף
דצמבר 2011

מספר תביעות	החלטות (אחוזים)	משך זמן טיפול ממוצע	סניף
92,921	93.9	54.1	סך הכול בענף נכות
8,044	93.6	51.4	ירושלים
4,020	88.4	52.5	הצפון טבריה
2,130	94.8	49.5	כרמיאל
3,880	95.7	47.5	נהריה
6,586	92.8	64.1	נצרת
2,721	95.8	55.0	עפולה
3,273	95.9	51.0	חיפה קריות
4,595	97.7	52.4	חיפה
5,272	95.7	53.1	חדרה
4,303	98.3	45.3	המרכז נתניה
4,071	91.8	62.8	כפר סבא
4,235	94.0	61.8	פתח תקווה
2,504	96.2	56.2	ראשון לציון
4,371	95.6	52.6	רחובות
4,496	95.4	50.3	רמלה
3,118	93.6	54.9	תל אביב תל אביב
4,097	92.1	46.6	יפו
2,757	88.9	51.4	רמת גן
1,526	83.5	42.5	בני ברק
3,041	89.8	46.6	חולון
2,525	98.3	55.5	הדרום אשדוד
2,154	99.1	47.3	אשקלון
9,202	91.6	64.6	באר שבע

זכאים שהפסיקו לקבל קצבת נכות

הפסקה מוגדרת כתקופה של יותר משישה חודשים שבהם הנכה לא קיבל קצבת נכות מהמוסד. בשנת 2011 16,949 איש הפסיקו לקבל קצבת נכות – 70% מהם עקב הגעה לגיל פרישה או בגלל פטירה. לוח 25 מפרט את הסיבות שבגינן הקצבה חדלה להיות משולמת, לפי רמת הקצבה, המין והגיל בעת ההפסקה. אפשר לראות כי מעטים המקרים שבהם נקבעה לנכה דרגת נכות מלאה והקצבה הופסקה לו לאחר בדיקה מחדש של מצבו הרפואי או כושר השתכרותו, בעיקר בהשוואה למופסקים בעלי דרגה חלקית. כמו כן בולטת העובדה כי שיעור הפטירות בקרב מקבלי הדרגה המלאה גבוה במידה ניכרת משיעור הפטירות בקרב בעלי הדרגה החלקית. ממצאים אלה יכולים להצביע על מתאם גבוה בין החלטות הביטוח הלאומי לבין מצבו הרפואי של הנכה. מנגד שיעור הנכים שחדלו לקבל קצבה עקב גילם גבוה יותר בקרב בעלי דרגת הנכות החלקית, כנראה בגלל ריבוי הסובלים מהצטברות של ליקויים קלים-בינוניים הנגרמים בגלל הזיקנה.

לוח 25

אנשים שהופסק להם תשלום הקצבה לפי סיבת ההפסקה, דרגת אי-כושר, מין וגיל במועד ההפסקה, 2011

סיבת הפסקה									סך הכול		גיל במועד ההפסקה	מין	דרגה
טיפול הפסקת	אסיר	שוהה בחו"ל	מעל רף הכנסות	תום זמניות	נכות רפואית לא מזכה	אין דרגה מזכה	פטירה	הפסקה עקב גיל	אחוזים	מספרים מוחלטים			
1,137	120	151	165	177	2,403	849	4,236	7,710		16,949	מספרים מוחלטים	סך הכול	סך
6.7	0.7	0.9	1.0	1.0	14.2	5.0	25.0	45.5	100		אחוזים		הכול
7.7	0.6	0.9	0.9	1.3	17.8	6.3	14.4	50.1	100	11,694			סך הכול
7.2	1.1	1.0	1.1	1.6	15.3	7.1	20.3	45.2	100	6,329	גברים – סך הכול		בעלי דרגה חלקית
26.3	2.9	2.9	1.6	2.2	43.2	17.8	3.2	.	100	435	29-18		
19.8	4.4	2.7	4.1	3.1	40.3	15.0	10.6	.	100	478	39-30		
14.1	3.3	1.7	1.4	4.7	33.4	17.7	23.8	.	100	597	49-40		
8.5	1.9	1.4	2.6	3.2	26.2	13.0	43.1	.	100	944	59-50		
2.0	0.0	0.3	0.4	0.5	3.5	1.9	17.6	73.8	100	3,875	60-גיל פרישה		
8.1	0.1	0.8	0.6	1.1	20.4	5.4	7.8	55.9	100	5,365	נשים – סך הכול		
27.9	1.1	2.2	1.6	1.6	43.2	20.2	2.2	.	100	278	29-18		
17.1	.	2.1	2.5	1.8	51.1	16.4	8.9	.	100	414	39-30		
14.2	.	2.3	1.2	3.8	51.6	14.2	12.8	.	100	513	49-40		
13.5	.	1.4	0.9	2.6	47.5	9.5	24.6	.	100	841	59-50		
2.8	.	0.1	0.1	0.1	3.1	0.5	2.9	90.3	100	3,319	60-גיל פרישה		
2.8	0.9	0.9	1.2	.	0.7	0.1	58.2	35.2	100	5,255	סך הכול		בעלי דרגה מלאה
3.0	1.5	0.9	1.1	.	0.6	0.2	59.9	32.9	100	2,980	גברים – סך הכול		
6.8	13.6	6.8	4.5	.	.	.	68.2	.	100	265	29-18		
10.0	12.0	4.0	2.0	.	2.0	.	70.0	.	100	221	39-30		
6.4	6.4	3.2	4.3	.	2.1	1.1	76.6	.	100	265	49-40		
3.0	0.4	0.4	0.8	.	1.1	.	94.3	.	100	544	59-50		
1.6	0.1	0.3	0.6	.	0.2	0.1	39.0	58.1	100	1,685	60-גיל פרישה		
2.7	0.1	0.8	1.3	.	0.7	.	55.9	38.4	100	2,275	נשים – סך הכול		
12.9	.	9.7	6.5	.	.	.	71.0	.	100	176	29-18		
.	1.8	3.6	1.8	.	.	.	92.7	.	100	198	39-30		
2.5	.	1.6	3.3	.	2.5	.	90.2	.	100	297	49-40		
2.0	.	.	1.2	.	0.4	.	96.3	.	100	525	59-50		
1.9	.	0.1	0.4	.	0.4	.	16.3	80.9	100	1,079	60-גיל פרישה		

סיכום

מחקרים רבים שפורסמו לאחרונה, בידי משרד הבריאות ומוסדות מחקר בישראל, מנסים לאפיין את אוכלוסיית בעלי המוגבלות בישראל. הפרסום הנוכחי מתמקד בקבוצת מקבלי קצבת נכות כללית המהווה תת-קבוצה מבין כלל בעלי המוגבלות. מטרתו להעמיק את הידע על מאפייני הנכות ועל הבעיות והקשיים של נכים בשילובם בחברה.

הקריטריונים ומבחני הזכאות בביטוח נכות נועדו להבחין בין נכים שעקב נכותם אינם מסוגלים לעבוד לבין נכים שלמרות נכותם יכולתם זו לא נפגעה. כיום מבחנים אלה מושפעים בין היתר גם ממעמד הביטוחי של התובע – פחות נשים המוגדרות כעקרות בית זכאיות לגמלה מלאה או לתוספות לגמלה בהשוואה לנכים משתכרים. ובכל זאת, אפשר להבחין בהבדלים בין קבוצות האוכלוסייה השונות בשכיחות ובמאפייני הנכות – בין גברים ונשים, בין ערבים ללא ערבים ועוד.

הנושא העיקרי אשר בעטיו הוקמה ועדת לרון היה שילובם של מקבלי קצבת נכות בשוק העבודה. מהסקר הנוכחי עולה, כי שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בקרב מקבלי קצבת נכות נמוך – תוצאה ישירה של מצבם הרפואי הקשה, השכלתם וגובה הקצבה והיקף ההטבות הנלוות לה, בהשוואה לקבוצות האחרות.

בהמשך לסקר זה, יפורסם בקרוב מחקר שידון בגורמים לגידול במספר מקבלי קצבת נכות בעשור האחרון ובו תיבחן בחינה מעמיקה של ההסתברות של נכים לקבל קצבת נכות על פי מאפיינים דמוגרפיים שונים.

ביבליוגרפיה

מצב הבריאות בישראל – 2010. המרכז הלאומי לבקרת מחלות, משרד הבריאות, אוגוסט 2011.

שנתון סטטיסטי לישראל – 2011. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ספטמבר 2011.

נתוני מפקד האוכלוסין 2008. אתר האינטרנט, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סקר בריאות 2009. אתר האינטרנט, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בעלי מוגבלות בגיל העבודה בישראל – שכיחות באוכלוסייה, מאפיינים ומצב תעסוקתי, המוסד לביטוח לאומי ומכון ברוקדייל. (עדיין לא התפרסם)

דו"ח הוועדה הציבורית לבדיקת ענייני הנכים ולקידום שילובם בקהילה. מרץ 2005.

נספחים

נספח 1

סעיפי הליקוי של מקבלי קצבת נכות ושיעורי הנכות הרפואית

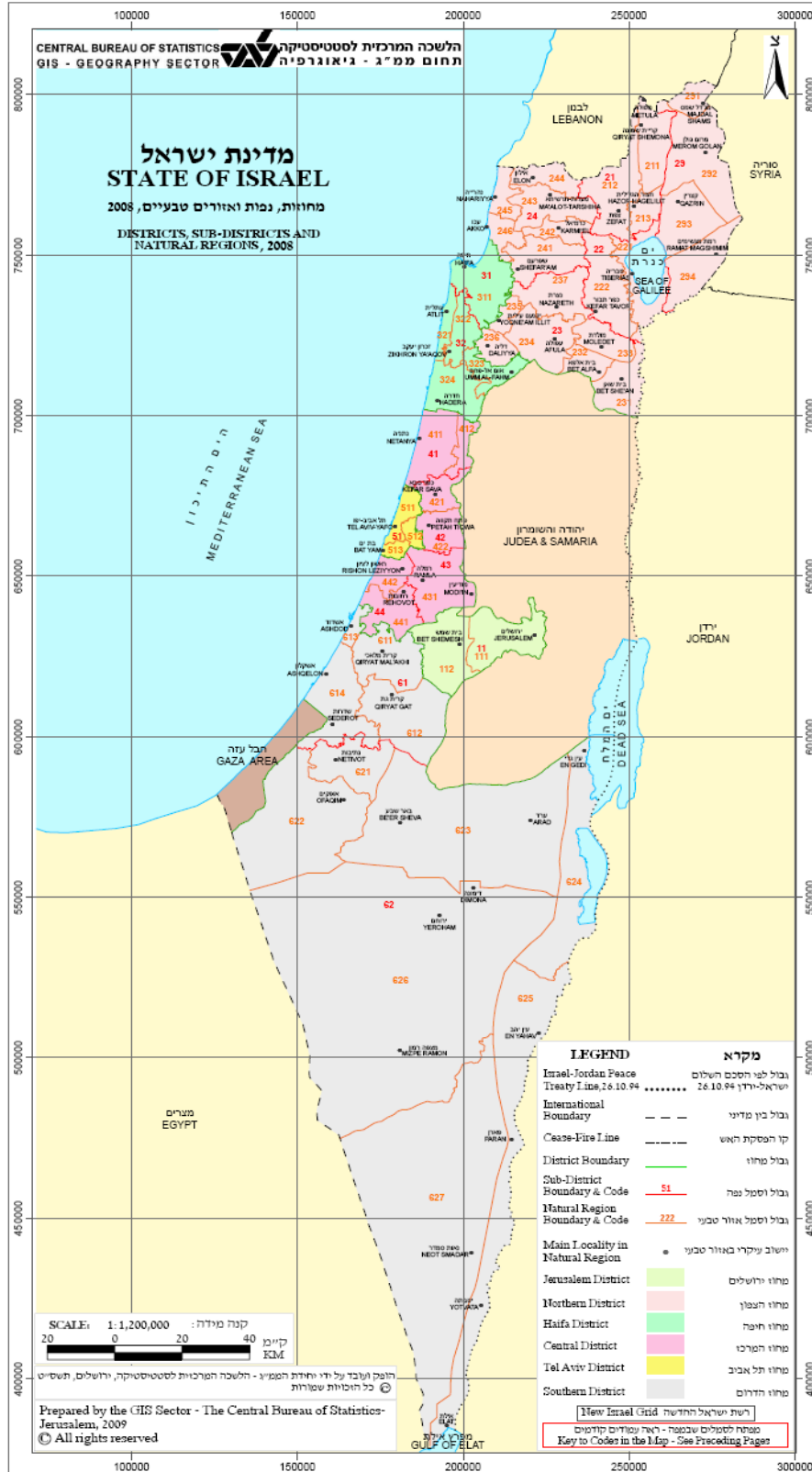
דצמבר 2011

אחוז רפואי					סך הכול		סעיף ליקוי
100-80	79-60	59-40	39-20	19-1	אחוזים	מספרים מוחלטים	
44,376	50,957	140,503	156,388	220,837		613,061	סך הכול מספרים מוחלטים
7.2	8.3	22.9	25.5	36.0	100		אחוזים
2.8	5.8	58.5	22.7	10.3	100	102,314	סך הכול נפשי
4.9	10.6	81.1	3.0	0.4	100	46,676	הפרעות פסיכוטיות
0.9	1.7	39.5	39.2	18.6	100	55,638	הפרעות פסיכונורוטייות
7.3	37.9	37.6	17.2	0.0	100	32,026	פיגור שכלי
6.2	8.4	17.7	25.4	42.3	100	188,617	סך הכול פנימי
70.2	1.9	25.1	2.6	0.2	100	10,066	בלוטות הלימפה
11.4	5.5	15.0	40.5	27.6	100	7,904	מחלות דם (אנמיה)
2.7	30.8	5.8	14.9	45.9	100	31,137	סוכרת
6.1	14.3	26.4	38.0	15.2	100	12,001	מחלות ריאה
.	0.1	23.9	53.8	22.2	100	6,195	אסטמה
0.9	3.4	29.3	21.5	45.0	100	52,841	מחלות לב
3.4	10.3	19.8	45.2	21.3	100	5,710	מחלות כבד
2.2	2.5	10.5	28.7	56.1	100	62,763	אחר
13.2	6.3	16.8	30.2	33.5	100	25,666	סך הכול אורוגניטלי
31.9	8.0	12.3	24.9	23.0	100	10,589	כליות
0.2	9.6	7.0	31.7	51.4	100	8,039	שלפוחית השתן
0.0	0.1	34.8	36.3	28.8	100	7,038	אחר
17.4	9.3	19.7	25.5	28.0	100	75,744	סך הכול ניורולוגי
20.9	11.1	22.0	27.7	18.4	100	53,093	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים
24.4	6.5	25.1	23.2	20.7	100	8,516	הפרעות פרכוסיות
0.4	4.3	8.0	18.7	68.6	100	14,135	אחר
2.5	1.9	8.6	32.6	54.4	100	111,122	סך הכול לוקומוטורי
6.0	2.9	16.3	30.7	44.2	100	40,430	מחלות עצמות ופרקים
0.3	0.6	1.0	35.8	62.3	100	39,967	פגיעה בעמוד השדרה
0.2	2.0	3.9	19.7	74.2	100	13,393	גפיים עליונות
1.3	2.8	12.6	38.9	44.5	100	16,128	גפיים תחתונות
0.7	.	0.3	49.6	49.4	100	1,204	אחר
12.4	9.1	8.5	19.0	51.1	100	62,152	סך הכול חושי
20.0	5.3	9.3	18.2	47.2	100	38,455	ראייה
0.0	15.2	7.2	20.2	57.4	100	23,697	חירשות
3.4	4.1	8.1	30.0	54.5	100	15,420	סך הכול אחר
.	0.0	5.0	22.1	72.9	100	3,842	מחלות אף, פה וגרון
0.2	.	12.4	34.7	52.7	100	1,001	לסתות ושיניים
0.8	0.3	6.2	36.7	56.0	100	9,057	פגימות בעור
29.4	39.4	24.2	6.5	0.5	100	1,520	אחר

נספח 2
מקבלי קצבת נכות לפי ליקוי עיקרי ואחוז ליקוי עיקרי
דצמבר 2011

אחוז ליקוי עיקרי								סך הכול		ליקוי עיקרי
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-40	39-25	24-1	אחוזים	מספרים מוחלטים	
30,239	7,090	13,589	28,357	61,857	46,387	22,197	5,033		214,749	סך הכול
14.1	3.3	6.3	13.2	28.8	21.6	10.3	2.3			מספרים מוחלטים אחוזים
5.0	0.1	8.4	2.2	69.0	14.3	0.9	0.0	100	43,376	נפשי
1.6	0.1	2.1	1.0	29.7	43.9	19.7	2.0	100	26,803	הפרעות פסיכוטיות הפרעות פסיכונורוטיות
10.0	0.1	14.2	34.0	3.7	37.0	0.4	0.6	100	22,447	פיגור שכלי
72.2	0.1	2.0	0.1	24.4	0.0	1.2	0.0	100	8,529	פנימי
31.3	0.8	13.9	2.5	35.1	3.5	9.2	3.7	100	2,518	בלוטות הלימפה מחלות דם (אנמיה)
6.7	0.0	0.4	78.3	0.8	11.5	0.8	1.6	100	9,291	סוכרת
7.3	6.2	0.6	31.9	16.0	28.9	6.3	2.8	100	4,673	מחלות ריאה
.	.	.	0.3	0.5	76.0	15.1	8.1	100	1,290	אסטמה
2.6	0.2	8.6	2.1	36.4	34.0	15.7	0.3	100	14,813	מחלות לב
8.5	2.1	30.4	1.5	11.8	36.5	5.1	4.1	100	1,683	מחלות כבד
7.2	6.8	4.0	10.4	22.2	26.6	16.1	6.7	100	8,530	אחר
51.2	9.7	0.3	15.3	9.0	7.5	5.9	1.2	100	4,343	אורוגניטלי
1.5	0.1	46.3	1.8	23.4	6.4	13.8	6.6	100	1,148	כליות שלפוחית השתן
.	.	0.1	0.2	37.1	34.6	27.2	0.8	100	1,647	אחר
27.8	13.9	6.2	13.8	15.9	11.5	9.9	1.1	100	21,586	נירולוגי
24.2	20.9	0.2	10.5	23.8	11.3	8.6	0.5	100	4,336	תסמונות מוחיות והפרעות עצבים
.	2.9	5.0	24.6	11.6	31.6	19.7	4.6	100	1,742	הפרעות פרכוסיות
9.1	9.5	0.4	9.1	29.8	18.1	20.6	3.4	100	10,753	לוקומוטורי
2.7	0.4	0.1	6.2	3.3	5.4	67.0	14.9	100	3,080	מחלות עצמות ופרקים פגיעה בעמוד השדרה
.	2.1	6.0	12.0	23.6	7.6	42.1	6.6	100	1,216	גפיים עליונות
0.0	6.5	5.3	8.3	22.0	17.6	33.9	6.4	100	2,517	גפיים תחתונות
.	4.9	.	.	.	.	89.0	6.1	100	82	אחר
54.5	3.9	11.0	3.9	6.8	8.4	11.2	0.4	100	10,845	חושי
0.0	.	0.0	60.7	10.1	11.9	15.9	1.3	100	4,892	ראייה חירשות
.	.	0.5	.	68.4	0.5	17.4	13.2	100	190	מחלות אף, פה וגרון
1.4	1.4	.	.	17.6	52.7	12.2	14.9	100	74	לסתות ושיניים
5.3	0.3	2.6	.	42.8	4.6	32.8	11.5	100	944	פגימות בעור
.	.	.	.	0.1	.	0.1	99.8	100	1,401	אחר

חלוקת מדינת ישראל למחוזות ולנפות
(מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)

Abstract

According to the findings of a recent research carried out by the National Insurance Institute of Israel (NII) and the Brookdale Institute, about one million residents of Israel define themselves as being limited in their functioning to some degree; about a quarter of these receive a disability pension from the NII.

The number of persons entitled to a disability pension in Israel derives from the morbidity rate in the country. The Israel Center for Disease Control occasionally publishes reports on the health situation of the Israeli population. The last such report, published in August 2011, presents data on the main trends in morbidity and mortality in Israel, while identifying a number of risk groups.

The present publication describes various characteristics – demographic, medical and occupational – of disability pension recipients in 2011. There is a separate analysis of the medical and occupational situation, in order to sketch a profile of the typical recipient of a monthly disability pension from the NII. The publication also includes a comparison between the characteristics of disability pension recipients and the morbidity situation in Israel.

Population data and health measures as indicated in the publications of the Central Bureau of Statistics (CBS) – the Statistical Abstract of Israel, the 2008 census and the health surveys – are used in this publication, based on identical tools and characteristics.¹ The data on disability pension recipients are for December 2011, and include the information available to the NII at the time.

---

¹ The survey presents data distributed by district in order to use the demographic characteristics published by the CBS.

NATIONAL INSURANCE INSTITUTE
Research and Planning Administration

Recipients of General Disability Pension in 2011
Demographic, Medical and Occupational Characteristics

by
Ofir Pinto

Jerusalem, November 2012